

SIIPIRIKKO 4/00

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

- ARK/RK-katsaus 1999
- Talvilinnut 1999/2000
- Höytiäisen kanavan lintuasema 2000
- Ornitologi Englannissa



Siipirikko 4•2000 27 vsk.

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

ISSN 0357-5705


BirdLife
SUOMI • FINLAND

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja, Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu,
puh (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
sähköposti ari_latja@hotmail.com

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen, Linköpinginkatu 3 A 1,
80140 Joensuu, puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Pirjo Saramäki, Rantakylänkatu 11 D 25, 80160 Joensuu,
puh (013) 822 146 sähköposti pirjo.saramaki@ncp.fi

Rahastonhoitaja:

Timo Karkiainen, Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu,
sähköposti karkiaian@dlc.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen, Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu,
puh (013) 311 182

Pentti Zetterberg, Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu,
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505

sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Veli-Matti Sorvari, Harjulantie 20, 80770 Kontiolahti,

puh (013) 731 832 tai 040 - 5263 605

sähköposti vm.sorvari@saunalahti.fi

Kalle Larsson, puh 0400 - 695 679

sähköposti kallelarsson@yahoo.com

IBA- ja suojeluvastaava:

Heikki Pönkkä, puh 040 - 543 0011

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu, puh (013) 120 376

sähköposti harri_kontkanen@hotmail.com

Kalle Larsson (kts. hallitus)

Kari Lindblom, puh 040 - 577 2868

sähköposti kari.lindblom@pp.inet.fi

Olli Günther, Noljaankaari 50 A 11, 80140 Joensuu,

puh (013) 225 614

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus v.2000 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk). Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon tilausmaksu muille on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk, edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero 15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu

Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista yms. – ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä nimesi ja osoitteesi.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa: Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja. (kts. tarkemmin SR 2/99, s. 3 laatikkoteksti)

PKLTY:n www-sivut <http://www.joensuu.fi/pkly>

SISÄLLYSLUETTELO

- 2 *Pentti Zetterberg*
Shalom Israel – Harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit
Pohjois-Karjalassa 1999
- 14 *Urho Paakkunainen*
Talvilinnut 1999/2000 Pohjois-Karjalassa
- 22 *Ari Latja*
Höytiäisen kanavan lintuasema 2000
- 23 *Heikki Pönkkä*
Suojelukuulumisia – järjetön tiirayhdyskunnan tuhoaminen
- 24 *Ari Latja*
Englanti – sumujen ja lintujen saari
- 30 *Markku Halonen & Harri Kontkanen*
"Ilmoituksia"!!!



kannen kuva:
Palokärki © Kari Koskela

SHALOM ISRAEL!

HARVINAISUUDET JA VÄHÄLUKUISET LAJIT

POHJOIS-KARJALASSA 1999

Pentti Zetterberg

Tämänkertaisessa katsauksessa julkaistaan PKLTY:n toimialueella eli Pohjois-Karjalan maakunnassa vuodelta 1999 hyväksytyt havainnot harvinaisuuksista sekä alueella vähälukuisista lintulajeista. Myös koko joukko vanhempia havaintoja, jotka vasta nyt on saatu käsiteltäväksi, julkaitaan tässä vuosikatsauksessa. Havainnot koko valtakunnantasolla harvinaisista lajeista on tarkastanut rariteettikomitea (RK), nämä havainnot on julkaistu vuoden 1999 RK-katsauksessa (Lindroos & Luoto 2000). ARK:n (aluerariteettikomitea) kokoonpano oli entisellään: Ari Parviainen, Jouni Pursiainen sekä ylläkirjoittanut sihteerinä.

Vierailija Israelista ja vanha tuttu Orientista!

Vaikka Israelista Enoon liidellyt hanhikorppikotka Dan, Lieksan Tolkeen palannut idänkäki sekä aro- tai ylänkökiuru laulelemassa Kontiolahdella ryydittivätkin vuotta 1999, oli se kokonaisuudessaan keskimääräinen harvinaisuuksien suhteen. Toisaalta kaikki on suhteellista: hanhikorppikotkan edellisestä tapaamis-kerrasta oli ehtinyt kulua jo yli 70 vuotta! Maakunnalle kokonaan uusia lajeja ei nyt havaittu, ainoana uutuu-tena oli ensihavainto amerikantavista. Pohjois-Karjalan lajimäärä on siis vuoden 1999 loppuun mennessä edelleen 317. Muita vuoden 1999 hyvin harvinaisia vieraita olivat mustahaikara, punapääänarsku, tunturikihi, sininä-rhi ja kirjokerttu, kaikki korkeintaan viidesti ennen tätä vuotta tavattuja lajeja.

Harvinaisista lajeista vain tuhkaselkä-lokilla oli tavanomaista runsaampi esiintyminen. Kahdella muulla myös-kin itäisen faunan tulokkaalla, viirusirkkalinnulla ja pikkukultarinnalla, esiintyminen alkaa olla jo vakiintu-massa. Totuttua vähäisempi esiintyminen oli lyhytnokkahanhella, aro-suohaukalla, lampiviklolla ja sinipyrs-töllä. Kokonaan puuttumaan jäivät sellaiset 'vakio pikkurarit' kuin kerä-kurmitsa ja pikkukajava.

Vähälukuisista lajeista vuonna 1999 oli hyvä tai jopa ennätysellinen esiintyminen harmaahaikaralla, harmaasorsalla, mustapyrstökuirilla, tur-turikyhykällä sekä harmaapää- ja valkoselkätikoilla. Pohjamudissa esiinty-misen suhteen taas möyryivät kattohai-kara, allihaahka ja haarahaukka.

Ilmoitusten kokonaismäärä oli 216, joista 60 koski tarkastettavia lajeja, joi-ta oli kaikkiaan 42 kappaletta. Tarkas-tettavien lajien suuri määrä johtuu osittain siitä, että myös fenologisesti pokkeuksellisia havaintoja tavallisista lajeista on ryhdytty tarkastamaan. Hyläytyksi tuli vain yhteensä kahdek-san havainto. Näistä puolet oli valta-kunnallisen RK:n hylkäämiä. ARK:n hylkäysprosentti ei näin ollen ole kovinkaan suuri. Seikka josta sen sijaan on syytä olla huolissaan, on se, että melkoinen määrä havaintoja tulee näillä näkymin jäämään kokonaan unohtuiksi, koska niistä ei saatu karhuamisesta huolimatta minkään-laista ilmoitusta! Nämä havainnot, joista ilmoitus edelleen puuttuu, on lueteltu katsauksen lopussa. Tässä lu-ettelossa on esitetty myös varhaisem-milta vuosilta ne havainnot, jotka

edelleen roikkuvat ilman kuvausta, mutta joita ovat olleet aikaisemmin karhu-listalla vasta kerran. Jos huo-maat listalla oman havaintosi, on se merkki siitä, että on jo korkea aika tarttua kynään/mikroon ja käyttää se vaivainen vartti lomakkeen täyttämi-seen! Jo kahteen kertaan lehden pals-toilla karhutut vanhat havainnot on ollut pakko tiputtaa pois, ne painuvat siis historian unholaan.

Harvinaisuuksien, niin kuin muiden-kin katsauksiin koottavien havainto-jen kohdalla on syytä jo tässä korostaa sitä, että nykyään valtaosa ilmoituk-sista saadaan erinomaisesti toimi-neen, jo satajäsenen(!) sähköpostilis-tan *pk_lintuverkon* kautta. Tätä ilmoi-tuskanavaa ei voi muuta kuin erittäin lämpimästi suosittel!

Muuttuneet ilmoitusaikataulut!

Tarkempia käytännön ilmoittamisoh-jeita on julkaistu edellisissä katsauk-sissa (Zetterberg 1999ab). Vuosituhannen vaihde toi mukanaan kaksi hyvin oleellista muutosta harvinaisuushavaintojen ilmoittamisaikataul-uissa Suomessa. Ensinnäkin RK:n ja alueellisten ARK:n yhteiskokouksessa päätettiin ryhtyä julkaisemaan valta-kunnallista ns. 'pikkurarikatsausta'. Tässä katsauksessa julkaistaan sellai-set harvinaisuushavainnot, jotka eivät kuulu RK:n tarkastuksen piiriin, mut-ta josta alueelliset elimet keräävät ja tarkastavat havainnot. Esimerkkinä olkoon vaikkapa sininä-rhi. Tätä katsa-usta varten aineisto on oltava koossa havaintovuotta seuraavaan alkuke-

sään mennessä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viime vuoden (2000) havainnot ARK:n tarkastettavista lajeista on toimitettava ARK:lle viimeistään toukokuun aikana, muuten ne eivät ehdi mukaan valtakunnalliseen koosteesseen! Toinen aikataulumuutos koskee RK-lajeja, eli niitä kovimpia rareitteja, joista tehdyt havainnot tarkastaa valtakunnallinen RK. Niidenkin osalta katsausten julkaisu-aikataulu on aikaistettu peräti puolella vuodella: kun aikaisemmin havainnot julkaisiin havaintovuotta seuraavan vuoden viimeisessä Linnut-lehdessä loppuvuodesta, on nyt siirretty aikatauluun, jonka mukaisesti RK-havainnot julkaistaan jo ao. vuoden Linnut-vuosikirjassa. RK-lajien osalta tämä tarkoittaa sitä, että havaintojen on oltava ARK:lla käytännössä viimeistään helmikuun puolivälissä havaintoa seuraavana vuonna. Paras on siis laatia RK-ilmoituskin heti tuoreeltaan! Aikataulu ei periaatteessa liene liian tiukka, jähän vielä uudenvuoden aattonakin tehdystä rareiteittihavainnosta ilmoituksen tekoon puoli-toista kuukautta!

Muutokset toki kiristävät aikatauluja, mutta toisaalta mahdollistavat kokonaan uuden valtakunnantason katsauksen kokoamisen ja tuovat myös katsauksiin enemmän ajankohtaisuutta, kun harvinaisuustietoja ei julkaista vasta vuoden-puolentoista kuluttua havainnon tekemisestä. Aikataulujen tiukennuksen seurauksena toivottavasti on myös se, että ilmoitukset laaditaan mahdollisimman tuoreeltaan! Näinhän se homma olisi itse havainnon tekijälle helpointa, kun tilanne ja tuntomerkit ovat vielä tuoreessa muistissa, ja toisaalta harvinaisuusha-

vaintojen kokoajalta säästyisi runsaasti ylimääräistä karhuamisaivaa!

Kuvaukset sekä ilmoitukset vähälukuisista lajeista pyydetään toimittamaan joko ARK:n sihteerille (Pentti Zetterberg, Nuotanperä 28 B 9, 90140 Joensuu) tai havaintovastaavalle (Harri Kontkanen, Koulukatu 27 A 6, 80100 Joensuu) mahdollisimman pian havainnon tekemisen jälkeen. Erityisen suositeltava on säästää paperia, postikuluja ja energiaa ilmoittamalla suoraan sähköpostitse ARK:n sihteerin sähköpostiosoitteen pentti.zetterberg@joensuu.fi. Lajeista, joista riittää vain ilmoitus, toivotaan systemaattisen arkistoinnin helpottamiseksi ilmoitukset erillisillä laji/vuosi liuskoilla. Ei siis mielellään eri lajeja, saatikka vuosia yhdellä liuskalla!

Havaintoilmoituslomakkeita saa ARK:n sihteeriltä, sekä havaintovastaava Harri Kontkaselta, vaikka pa yhdistyksen kokouksissa tai postitse. Lomakkeen voi helposti imuroida yhdistyksen internetosoitteesta <http://www.joensuu.fi/plkly>. Sellaisen lajien osalta, joista kuvausta ei tarvita, ARK-ilmoitukseksi riittää se, että havainto on ilmoitettu *pk_lintulistalle*. Myös perinteinen tapa - paperilappuset kiikutettuna ARK:n sihteerille tai havaintovastaavalle - on tietenkin edelleen täysin käyttökelpoinen.

Tämä katsaus julkaistaan myös yhdistyksen internet-sivuilla jonkin ajan kuluttua lehden ilmestymisestä, niin kuin muutama aikaisempikin ARK-katsaus.

HYVÄKSYTYT HARVINAI-SUUSHAVAINNOT Accepted records of rarities

*Mustahaikara

(*Ciconia nigra*) (5,1)

20.5. Kes Mehonmäki 1 NW (VMS, Raimo Rajamäki)

Mustahaikara on kovan luokan harvinaisuus näillä leveysillä! Edellinen havainto on vuodelta 1995 Joensuusta.

*Kyhmyjoutsen

(*Cygnus olor*) (22,6)

30.6. Kon Pitkäranta 2 ad 4 2kv NE (PZ)

Erikoinen harhailuhavainto: edelliskäsen perhekunta oli määrätietoisella mittumaarimatalla jokivartta ylöspäin ja sai lisävauhtia paikallisten joutsenten toimesta!

*Lyhytnokkahanhi

(*Anser brachyrhynchus*) (42,1)

6.5. Nur Ylikylä 1 p (AL)

Melkoinen romahdus edellisvuodesta, jolloin tavattiin ennätyskellisesti 10 yksilöä!

*Kiljuhanhi

(*Anser erythropus*) (19,[1])

6.-26.7. Joe Ukonlahti ja Pielisjokisuus 1p (UP,PZ,AP ym.)

Ns. hakasulkuhavainto. Lintu taaper-teli pelottomana Ukonlahden hiekkakentällä ja nähtiin uudestaakin parin viikon tauon jälkeen Pielisjokisuun tukkipuomeilla valkuposkihanhen seurassa. Renkaiden perusteella lintu todettiin Ruotsissa tarhassa kasvatetuksi yksilöksi, joka oli vapautettu lajin pesimäalueella Norrbottenissa Ruotsin Lapissa 9.7.1997. Myös edellinen paikallisena nähty kiljukas (Tohmajärvi 1996) oli 'ruätsalaista' tarha-alkuperää.

*Ristisorsa

(*Tadorna tadorna*) (18,1)

17.5. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1♀ p (AL,AO)

Vuodesta 1995 lähtien on tavattu vuosittain 1-5 yksilöä.

**Amerikantavi

(*Anas crecca carolinensis*) (0,1)

5.5. Vär Sääperi 1p ♂ (PZ,Jarmo Pirhonen,TT ym)

Ensimmäinen Pohjois-Karjalaan eksynyt tavin amerikanserku! Muualla maassa tavattiin kahdeksan yksilöä,

Katsauksen merkinnät ja lyhenteet

Luvut lajinimen jäljessä: vasemmanpuoleinen sulkeissa oleva luku kertoo ARK:n perustamisvuodesta 1975 katsausta edeltävään vuoteen 1998 Pohjois-Karjalassa havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Oikeanpuoleinen luku kertoo vuoden 1999 yksilömäärän. Näiden lukujen summa on Pohjois-Karjalassa ARK-aikana tavattujen yksilöiden kokonaismäärä.

Lyhenteet: ** = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus RK:lle, * = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus ARK:lle, ♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk = naaraspukuinen, ad = vanha, subad = esi-aikainen, juv = nuori, 1kv, 2kv... = 1-, 2-...kalenterivuoden lintu, jp = juhlapukuinen, vp = vaihtopukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, Ä = laulava (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), p = paikallinen, m = muuttava, SW jne = muuttosuunta, kiert = kiertelevä, reng = rengastettu. Merkki (v) tarkoittaa että ARK/RK:lla on ollut käytettävissään linnusta otettu valokuva ja (ä) että ARK/RK:lla on ollut määrityksen tukena linnusta saatu äänite.

kaikkiaan Suomesta on havaintoja yhteensä 37 yksilöstä (Lindroos & Luoto 2000).

***Amerikanhaapana x haapana**
(*Anas americana x penelope*) (0,2)
27.-29.4. Lip Pappelonsaari 1♂ p (PZ ym)

28.4. Lip Hepolahti 1♂ p (PZ,PP ym)
Pukutuntomerkkien perusteella kyseessä oli selkeästi kaksi eri koirasta. Hepolahden lintu oli pariutunut haapana-naaraan kanssa ja ulkonäöstään huolimatta esitti kumppanilleen täysin haapanakoiraan äänen kaltaisen sivalluksen.

****Punapäänarsku**

(*Netta rufina*) (2,2)

5.-n.15.6. Nur Suojärvi 1 ad ♂ p (VJ, PH,PM ym)

5.7.-20.9. Kon Isosuopolijärvi 1 ad ♂ p (PM,Raija Ronkainen ym)

1990-luvulla maakuntaan tunnustelemaan tullut komea vesilintu tuplasi

lukumääränsä. Koko Suomessa vuosi oli ennätysellinen yhteensä 13 yksilöllä.

***Haahka-laji** (*Somateria sp*) (<5,4)
toukokuu 1998 Toh Tammalahti 1♂3♀ p (MH,TN ym)

Kuvauksen perusteella naaraspukuisia lintuja ei voitu määrittää lajilleen, koirasta ei ollut lainkaan kuvattu. ARK korostaa haahka-lajien olevan, allihaahkaa lukuunottamatta, sen verran harvinaista herkkua maakunnassa, että kaikista yksilöistä vaaditaan kunnollinen kuvaus havaintojen hyväksymiseksi.

****Hanhikorppikotka**

(*Gyps fulvus*) (0,1)

10.6. Eno Luhtapohja 1p (v) (Maija Ryhänen,PZ)

Lintu, joka istuskeli ja tuli valokuvatuksi Ryhäsen perunamaalla, löytyi 28.6. kuolleen vain parin sadan metrin päästä alkuperäisestä havaintopaikasta ja talletettiin Joensuun yliopiston kokoelmiin. Puoli vuotta tätä aikaisemmin huonokuntoisena Pohjois-Israelissa kiinni saatu lintu oli rengastettu 9.11.98, hoidettu kuntoon ja vapautettu radiolähettimellä ja nimellä Dan varustettuna Canyon Gamlassa 23.11.98. Tällä alueella lintu radioseurannan mukaan vietti koko talven. Viimeinen viesti lähettimestä saatiin 6.3.99. Tämän jälkeen linnun seikkailuista ei valitettavasti ole tietoa ennen seuraavaa lopullisesti viimeiseksi jäänyttä kontaktia Enossa. Matkaa rengastuspaikalta löytöpaikalle on linnuntietä 3304 km! Suomessa enen tätä yksilöä hanhikorppikotka on tavattu vain seitsemän kertaa (Lindroos & Luoto 2000), joista peräti kaksi havaintoa on ennen ARK-kautta Pohjois-Karjalasta: Pielisjärvellä eli nykyisen Lieksan kaupungin alueella 14.1919 ja 14.7.1927 (von Haartman & al. 1963, Solonen 1985), toisin kuin Parviainen (1996) esittää.



Punapäänarsku nähtiin maakunnassa kaksin kappalein. Nämä yksilöt on kuvattu englannissa. © Ari Latja



Hanhikorppikotka Dan vietti kesäkuista päivää perunapenkissä istuen.
© Mirja Rynänen

***Niittysuohaukka**

(*Circus pygargus*) (10,2)

23.6. Out Suvisranta 1 ad ♀ p (AV)

6.8. Kon Pitkäranta 1 ad ♂ p (PM)

Kahdella yksilöllä hyvä pyggevuo!

Edellisen kerran niittysuo saatiin tunnistettua vuonna 1996!

****Arosuohaukka**

(*Circus macrourus*) (16,1)

21.4. Kon Pitkäranta 1 ad ♂ N (PM, Jorma Auvinen, Viljo Korhonen)

Vain yksi havainto, edellisvuonna ei lainkaan! Muualla esiintyminen jatkuu runsaana, v. 1999 tavattiin Suomessa yhteensä 23 yksilöä (Lindroos & Luoto 2000).

***Punajalkahaukka**

(*Falco vespertinus*) (37,3)

15.5. Ilo Koivusuo 1 ♀ p (Raimo Rajamäki, Jyri Loikkanen)

3.9. Kit Muljula Hovinlampi 1 1kv p (MH)

11.9. Kit Muljula Hovinlampi 1 1kv p

(MH)

Muljulan havainnot saattavat koskea samaa yksilöä. Normaalin vähäinen esiintyminen.

****Siperian-/amerikankurmitsa**

(*Pluvialis fulva/dominica*) (0,1)

9.10. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 kie/SW (AL,JA,Meri Aho)

Äänenkuvauksen perusteella lintu oli pikemminkin amerikan- kuin siperiankurmitsa! Amerikankurmitsaa ei ole vieläkään tavattu koskaan Suomessa! Siperiankurmitsa tavattiin vuonna 1999 Suomessa kahdesti (Lindroos & Luoto 2000).

***Lampiviklo**

(*Tringa stagnatilis*) (49,1)

14.5. Lip Heponiemi 1 p (VJ)

Niukkuuden aika jatkuu tämän lajin kohdalla edelleen.

***Rantakurvi** (*Xenus cinereus*) (40,2)

23.5. Out Vuonos 1p/m (KLi,LL)

31.5. Joe Höylas 1p/SW (LL/KLi)
Kolmas peräkkäinen kahden yksilön vuosi viitannee jonkinlaiseen palautumiseen.

***Leveäpyrstökihu**

(*Stercorarius pomarinus*) (8 vuodesta 1997,3)

22.5. Pyh Mulo 1ad N (KLi,AP)

4.11. Rää Vuoniemi 1 1kv tu SE (KLi, KLe)

5.11. Lip Ylämylly Pyhäselkä 1 1kv tu p (VJ,PZ ym)

Lajista tehtiin lisäksi pari muutakin havaintoa, mutta niistä ei valitettavasti saatu ilmoituksia.

***Tunturikihu**

(*Stercorarius longicaudus*) (5,1)

8.9. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 1kv p (PZ,UP,TLe)

Tämä sisämaassa varsinainen rariteetti esiintyi hyvän aikaa Suiston edustalla tarjoten tilaisuuden aina vaikeiden nuorten kihujen tuntomerkkeihin tutustumiseen.

***Isolokki/harmaalokki risteymä**

(*Larus hyperboreusxargentatus*) (? ,1)

16.-17.4. Joe Rantakylä Karsikon sula 1 2kv p (HKo,KLi,AL ym)

Nokaltaan ja puvun yleisväritykseltään isolokkimainen, mutta tummat uloimmat käsisulat ja tummakärkinen pyrstö osoittivat linnun risteymäksi. Myös edellisen vuoden heinäkuussa Joensuussa tavattiin 2kv isoxharmaalokki-risteymä.

***Tuhkaskälökki'**

(*Larus fuscus heuglini/intermedius/graelisii*) (13 vuodesta 1997,14)

3.4. Kit Kiteenjärvi 2 ad p (HKo,MH)

16.4. Kit Kiteenjärvi 1 2kv p (HKo)

20.4. Joe Kontiosuo 1 ad p (HKo)

23.4. Joe Kontiosuo 1 3(?)kv p (TT)

6.5. Joe Kontiosuo 1 2kv p (KLi)

8.5. Joe Kontiosuo 1 ad 2 3(?)kv p (MK)

12.5. Joe Kontiosuo 2 ad p (PZ)

12.6. Joe Kontiosuo 1 4(?)kv p (MK)

16.6. Joe Kontiosuo 1 2kv p (HKo)

10.8. Joe Kontiosuo 1 2kv p (PZ)

13.8. Joe Kontiosuo 1 2-3kv p (PZ)

Kontiosuon yksilöiden osalta lukumäärätulkinta hieman hankalaa, minimimäärän ollessa 10 ja maksimin 12. Erinomainen esiintyminen, joka tosin melko paljon sidoksissa vierailuihin lokkitekeman merkeissä Kontiosuon jäteasemalla! Tämän puutteellisesti ilmoitetun lokkimuodon vuotui-



Tunturipöllöllä oli pitkästä aikaa talvi-invaasio. Kuvan lintu on kuitenkin 1992 kesäinvaasion osanottaja Liperistä.
© Suvi Hämäläinen

set määrät ovat kahtena edeltävänä vuonna olleet 1998 4 ja 1997 9. Kasvat määrät tuskin viittaavat suurentuneeseen esiintymiseen, pikemminkin parantuneeseen ilmoitusaktiiviteettiin.

****Idänkäki**

(*Cuculus saturatus*) (1,(1))
23.5.-6.7. Lie Savijärvi 1 Ä (EL,AK,PZ ym)

Todella hämmästyttävästi samassa paikassa Lieksassa kuin edelliskesänä! Lintu tulkitaan samaksi yksilöksi, siksi tämän vuoden yksilömäärä on yllä suluissa ja Pohjois-Karjalassa tavattujen yksilöiden kokonaisuus on siis yksi. Myös toinen edelliskesänä Karstulassa puputellut lintu palasi samoille sijoille. Lisäksi Suomessa tavattiin kolmaskin yksilö Joutsassa.

***Tunturipöllö**

(*Nyctea scandiaca*) (20,2)
5.12. Joe Nolja Aavaranta 1 kv p (PZ,TZ,Jaana Sipura)
9.-19.12. Kit Puhos Koivikko 1 kv p (Pasi Rätty/PZ)

Tunturipöllöllä oli kunnollinen etelään ulottunut vaellus monen vuoden tauon jälkeen, edellinen havainto on vuodelta 1995. Pohjois-Karjalassa tavattiin näiden lisäksi tietävästi pari muutakin yksilöä, mutta valitettavasti niistä ei saatu minkäänlaista ilmoitusta, vaikka laji on kohtuullisen helposti kuvattava!

Kehräjä (*Caprimulgus europaeus*)

25.-29.4. Kes Villala Lakovaara 1 p (JaV,Vesa Turunen)
Havainto tarkastettu varhaisen ajan kohdan vuoksi. Maakunnan aikaisin kehrääjä on tavattu 20. huhtikuuta.

***Kuningaskalastaja**

(*Alcedo atthis*) (7,2)
4.7.-24.9. Vär keskusta-Niirala Jänisjoki 1♂ 1♀ p (Erkki Tietäväinen,HKi,KLi ym)
Linnut olivat lukuisien lintuharrastajien iloksi monasti nähtävissä Värttilän keskustassa Jänisjoen ylittävältä sillalta, mutta liikkuvat myös laajalti Jänisjokea ylävirtaan. Lajista on kaksi

havaintoa touko-kesäkuulta ylempää Jänisjoelta, mutta niistä ei saatu hyväksyttävää kuvausta.

***Sininäri** (*Coracias garrulus*) (0,1)

29.5. Vär Sääperi 1 S (PZ)
Spontaanahaaveiden unelmalaji! Lintu matkasi vauhdikkaasti Sääperinjärven ylitte ja tyhjän (!) lintutornin vieritse kohti etelää, eikä löytynyt etsinnöissä uudestaan Värttilän peltoalueilta. Ensimmäinen ARK-kaudella (v. 1975 alkaen) Pohjois-Karjalassa tavattu lajin edustaja! Sininäri tavattiin myös 28.7.1974 Kes Rastissa ja 25.6.1965 Joensuuissa. Myös valtakunnantasolla havainnot lajista ovat olleet todella kortilla viime vuosikymmeninä.

****Aro-ylänkökiuru** (*Melanocorypha calandra/bimaculata*) (0,1)

30.3. Kon Satamalahti Ankkuritie 1 Ä p (ä)(KLe,Jouko Korhonen)
Omakotitalon pihassa sopertelevaa puolilaulua esittäneestä linnusta saatiin äänityskin talteen, mutta siitä huolimatta määritys jäi avoimeksi

(Lindroos & Luoto 2000). *Melanocorypha*-lajeista aro- ja mustakiuru on aikaisemmin tavattu yhden yksilön voimalla maakunnassa.

***Sinipyrstö**

(*Tarsiger cyanurus*) (19,2)

11.-14.6. Eno Koveronvaaran luonnonhoitometsä 1Ä p (HKo,PF)

26.6.-3.7. Kon Jakokoski Kontiovaara-Louhivaara 1 kv ♂ Ä p (MP,HPI)

Parin loistavan vuoden (1997:10, 1998:5) jälkeen jouduttiin laskeutumaan maanpinnalle lajin havaintomäärissä. Väheneminen lienee todellista, sillä vaaroilla ikimetsien rippeillä kyllä liikuttiin edellisvuosina otollisiksi osoittautuneissa paikoissa, joskaan ei ehkä aivan yhtä tehokkaasti.

****Viirusirkkalintu**

(*Locustella lanceolata*) (6,2)

16.7.-1.8. Rää Oravilahti Roikko 1Ä p (v) (HKo,MH,HE ym)

21.-24.7. Out Alavi 1Ä p (PPa,PS)

Myös edellisvuonna havaittiin kaksi yksilöä. Näiden lisäksi Suomessa tavattiin v. 1999 vain yksi ainokainen (Lindroos & Luoto 2000). Viirusirkka-

linnun viimeaikainen esiintyminen Pohjois-Karjalassa vaikuttaa kulkevan yhtäjalkaa pikkukultarinnan kanssa: molempia tavattiin vuosina 1999, -98 ja -96, mutta ei kumpaakaan vuonna 1997.

Luhtakerttunen

(*Acrocephalus palustris*)

13.10.1991 Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1r (JMa ym)

Havainto tarkistettu myöhäisen ajan-kohdan vuoksi.

****Pikkukultarinta**

(*Hippolais caligata*) (12,1)

12.-27.6. Vär kirkonkylä 1Ä p (HKi, MH,MK,TN ym)

Pikkuhiljaa maakunnassamme joka-vuotiseksi vakiintumassa oleva itäinen erikoisuus. Koko Suomessa tavattiin vain kolme yksilöä (Lindroos & Luoto 2000). Lintu lauleli yhden päivän melkein keskellä kylää päätien varressa ja siirtyi sitten pariiksi viikkoa Uudenkylänlammen länsipuoleiselle peltoaukealle, ilahduttaen ympäri Suomea saapuneita lintuharrastajia ja -ammattilaisia.

***Kirjokerttu** (*Sylvia nisoria*) (4,1)
25.5. Juu Pohjois-Vuokko Vuokonjärvi 1♂ Ä liikkuen SSE (AL)

Kirjokerttu on maakunnassa todella harvinaista ja ilmeisesti pääasiassa lintuasemarengastajille tarkoitettua herkkua, sillä kolme aikaisemmista havainnoista on tehty Joensuussa Höytiäisen kanavan Suiston lintuasemalla, viimeisimmän havainnon ollessa vuodelta 1997.

***Taigauunilintu**

(*Phylloscopus inornatus*) (24,3)

18.9. Kon Aavaranta 1 NW (PM,JA)

3.10. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 p (AL,HR,Jyri Latja ym)

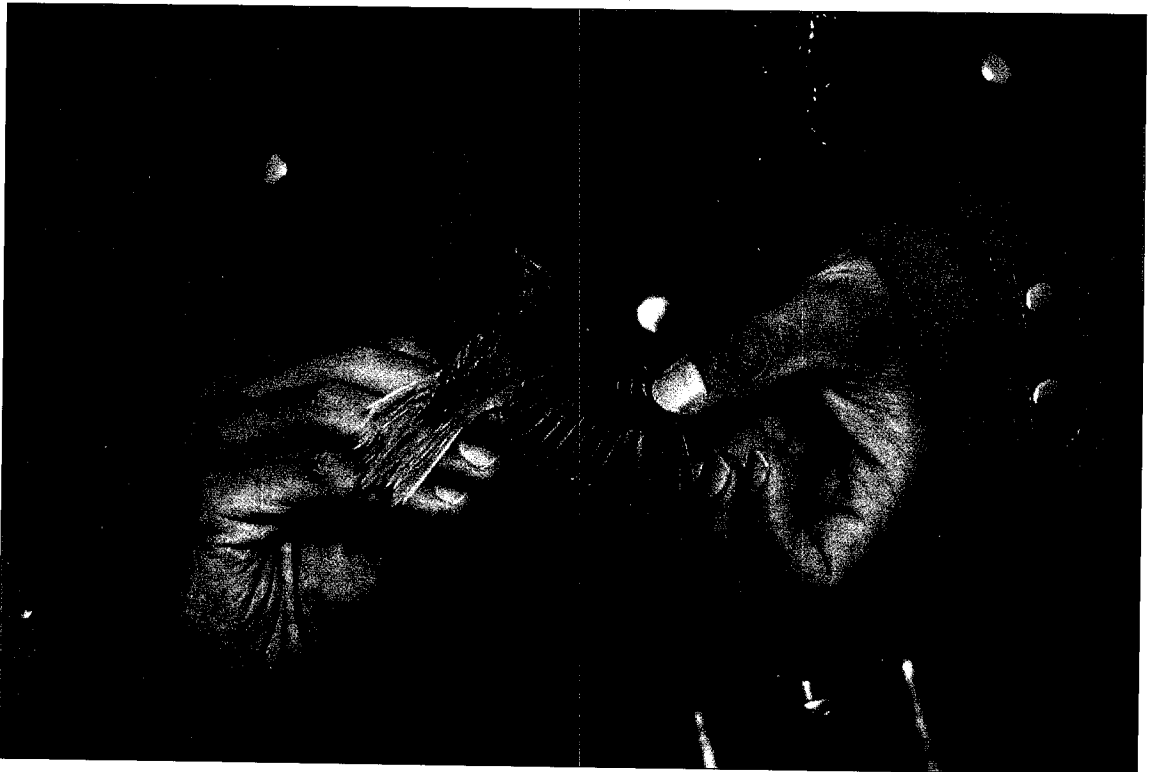
5.10. Kon Pyytivaara Harjula 1 p (VMS)

Keskimääräistä parempi esiintyminen tälle ei-jokavuotiselle lajille.

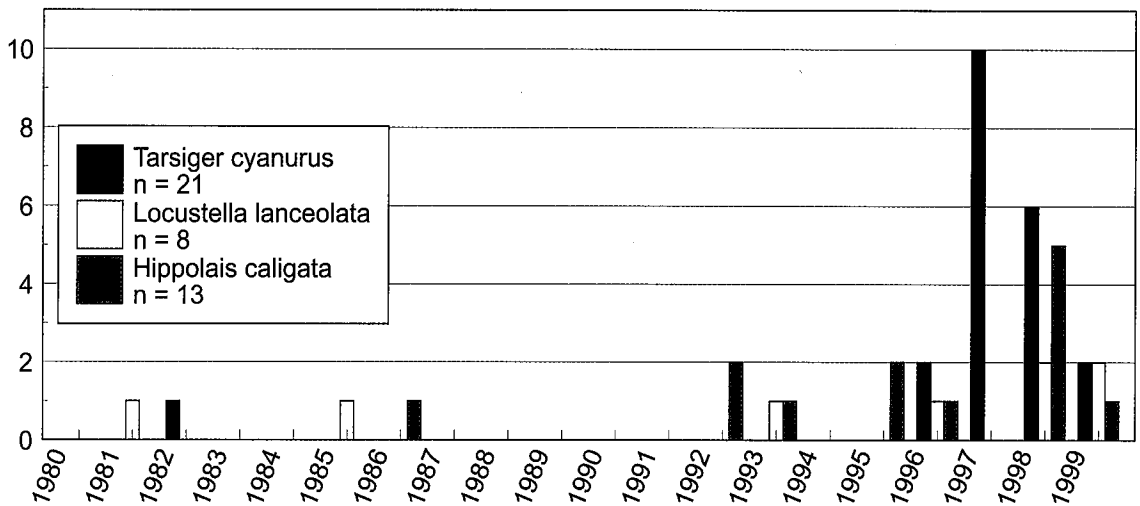
***Viiksitimali**

(*Panurus biarmicus*) (24,-)

Vuoden 1998 lopun Lip Mattisenlahden timalipaikalta saatiin yksi havainto lajista vielä vuoden 1999 puolellakin: ääntä 2.1. (UP). Tätä havaintoa ei ole erikseen tarkastettu ja havainnon



Pikkukultarinta Värtsilässä hyvin kuluneessa puvussa kesällä 1992. © Petri Hottola



Kuva: Sinipyrstön (*Tarsiger cyanurus*), viirusirkkalinnun (*Locustella lanceolata*) ja pikkukultarinnan (*Hippolais caligata*) esiintyminen Pohjois-Karjalassa 20-vuoden jaksolla 1980-1999.

tulkitaan koskevan vuodelle 1998 ilmoitettuja ja summiin laskettuja yksilöitä.

*Nokivaris/nokivaris x varis

(*Corvus c. corone/Corvus c. corone x cornix*)

kesä 1999 Nur Satama 1 p (sanomalehti/HL)

Nokivariksenoloinen lintu on lehtitie-tojen mukaan viettänyt jo useita vuosia Nurmeksen sataman alueella, onnistuen nyt ensimmäistä kertaa jopa vokottelemaan harmaatakin sekape-sintään kanssaan. Otuksesta on julkaistu lehtikuvia (heinäkuun alku Ylä-Karjala), joista ei kuitenkaan pysty sulkemaan roturisteymän mahdollisuutta pois. Yllättävää kyllä, linnusta ei ole koskaan saatu dokumentteja havainnon tarkastamista ja julkaisua varten!

*Vuorihemppo

(*Carduelis flavirostris*) (27,1)

11.4. Joe Marjala 1 p (AL)

Vähäinen esiintyminen, viime vuosina on yleensä havaittu useita yksilöitä, ennätyskseenä 1997, jolloin havaittiin 13 yksilöä. Tämä herttainen keltanokka tosin valitettavasti näyttää jostakin syystä kärsivän ilmoituslaiskuudesta.

*Pikkusirkku

(*Emberiza pusilla*) (27,3)

31.5.-6.7. Kon Pitkäranta 1♂ Ä (PM,JA, JVe ym)

9.6. Kon Pitkäranta 1♂ 1♀ + pesä, jossa kolme muna (JVe)

Silloin tällöin todetaan tästä lajista maakunnassa pesintäkin, ja mikä merkilläpantavaa juuri eniten retkeilyiltä paikoilta (mm. edellisvuonna pariskunta Suistolla). Laji ilmeisesti pesii jopa vakituisesti maakunnassa. Kuka ottaisi asian selvittämisen projektiin!

HYLÄTYT HARVINAISUUS-HAVAINNOT

Rarities records not accepted

*Pikku-uikku (*Tachybaptus ruficollis*)

2.8. Out Vuonos 1 ad p

**Punakaulahanhi (*Branta ruficollis*)

9.10. Kit Kyyrönniemi 1 SW

**Australiantavi (*Anas castanea*)

9.5. Out Sysmäjärvi 1♂ p

**Keisarikotka (*Aquila heliaca*)

19.4. Kon Jakokoski 1

**Mustapäälökki (*Larus ichthyaetus*)

24.4. Rää Vuoniemi 1p

*Isolökki (*Larus hyperboreus*)

4.5. Kon kk Satamalahti 1 2kv p

*Kuningaskalastaja (*Alcedo atthis*)

23.5. Vär Patsolankoski 1
kesäkuun alkupuoli Tuu Uskali 1

VÄHÄLUKUISET LAJIT

Harmaahaikara (*Ardea cinerea*) (171,27)

10.4. Lie Patvinsuo Pajulampi 1 p (Markku Tano/EL)

6.5. Out Sysmäjärvi 1 SE (HKO ym)

22.5. Vär Räikönvaara 1 kiert./p (HKi)

10.7. Vär Jänisjoki 1 (Mirja ja Seppo Pusa)

n.15.7. Pol Nisjäärvi 1kie (Jari Lätti, Arto Puumalainen/HKO)

21.7.-2.8. Kon Pitkäranta 1-3 1kv p (TT,PZ,HM ym)

VIII alku Juu Pohjois-Vuokko Vuokkonjärvi 1p (R.Rantametsä/HL)

VIII alku Juu Pohjois-Vuokko Roposenlahti 1p (T.Timonen/HL)

4.8. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 NW (UP)

5.-15.8. Eno Rahkeenniemi 2 1kv p (SL)

2.-20.8. Out Vuonos 1-3 1kv p (PM,KLe,HM ym)

14.8. Kon Pitkäranta 1 SW (KLe)

20.-25.8. Joe Höytiäisen kanava 1-3 1kv p (MrK,UP,HKO)

21.8. Vär Jänisjoen varsi 1 1kv p (MrK, Sanna Saarnio)

21.8. Vär Sääperi 1 1kv p (HKO,PH, HPö,HKi)

25.8.-3.9. Joe Paritsanlahti 1-2 1kv p (TT,HKO,HM ym.)

1.9. Joe Rantakylä 1 1kv SSW (KLi)

4.9. Joe Höytiäisen kanava 1 1kv SE (HKO)

16.9. Kit Suoparsaari 1 ä S (AL)
Poikkeuksellisen hyvä vuosi, neljänä



Kattohaikaralla oli esiintymisessä jo kolmas erittäin heikko vuosi peräjälkeen. © Ari Latja

edeltävänä vuonna vain kerran on havaittu yli 10 yksilöä. Kokonaismäärän arvioiminen vaikeata. Tähän otettu kultakin paikalta vain parhaan päivän maksimimäärä, vaikka yksilöiden vaihtumista on varmaankin tapahtunut.

Kattohaikara

(*Ciconia ciconia*) (138,1)

26.5. Lip Sulkama 1 p (KR/PP)

Jo kolmas erittäin heikko vuosi peräjälkeen!

Merihanhi (*Anser anser*) (107,5)

18.4. Vär Uusikylä 3 m (TK ym)

14.5. Kon Pitkäranta 1 p (KLi,LL)

26.5. Ilo Hattuvaara 'Pikku-Aunus' 1 p (PZ)

Varsin vähäinen esiintyminen. Lajista on näiden lisäksi vielä tarkistettavana havainto suurparvesta syyskuulta.

Harmaasorsa

(*Anas strepera*) (77,16)

21.4. Joe Utran kanava 1♂ 1♀ p (HKo)

26.-27.4. Kit Päätyenlahti 1♂ p (HKo),

JuA,JRu ym)

27.4. Kit Kiteenlahti 1♂ p (VM/HKi)

28.4. Lip Pappelonsaari 1♂ 1♀ p (JP)

28.-29.4. Vär Uusikylä 1♂ 1♀ p (HKi,JP)

4.-15.5. Toh Peijonniemenlahti 1♂ 1♀ p (UP,HPö,HKo ym)

23.5. Vär Sääperi 3♂ 1♀ p (PZ)

29.7. Kit Päätyenlahti 2♂ p (PM, Viljo Korhonen, Raija Ronkainen)

Kaikkien aikojen paras vuosi! Kiteenlahdessa 27.4. nähty saattaa olla sama kuin Päätyellä havaittu.

Allihaahka

(*Polysticta stelleri*) (387,12)

9.5. Lie Kitsi 1♂ jp kuollut (Esko Törnqvist/EL)

3.12. Eno Uimaharju Paukkaja 2♂ 9♀ p (PP)

Tavanomaista selvästi vähäisempi esiintyminen. Lieksan lintu oli löytynyt metsätien varresta ja oli ollut jo pitkään kuolleena.

Haarahaukka

(*Milvus migrans*) (126,2)

20.4. Vär Savikko 1 (PH,HPö)

16.5. Out Suviranta 1p (Ilkka Stén,PS, LV,AJ)

Jostakin syystä laji oli lähes täysin ka-teissa. Neljänä edeltävänä vuotena nähty maakunnassa pitkälti toistakymmentä yksilöä.

Heinäkurppa

(*Gallinago media*) (130,4)

6.8. Lip Heponiemi 1 p (VJ)

26.8. Vär Sääperi 1 p (PZ)

30.9. Kon Riihikangas 1 p (PM)

10.10. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 p (AL,HH)

Suuri vaihtelu tavattujen yksilöiden määrissä jatkuu: edellisvuonna tavattiin 8 yksilöä, vuosina 1997 ja 1995 ei lainkaan!

Mustapyrstökuiiri

(*Limosa limosa*) (92,11)

17.-27.4. Toh Valkeasuo 1♀ p (PZ,PH, HPö)

25.4. Lip Ahonkylä 2 p>m (Pasi Siistonen,KN)

4.5. Pol Salimäki 1 p (PM,JA)

12.5. Lip kk Vainolanlampi 1♂ 1♀ p

(KLi,LL,PP ym)

15.5. Pol Rauanlahti 1 m>p (Hannu Kärkkäinen/KLi)

'kevät', Vär Sääperi 1 p (KV)

29.7. Kit Päätteenlahti Järvenperä 3p (MH)

Tavanomaista parempi esiintyminen, sillä neljänä edeltävänä vuonna lajia on havaittu 6-8 yksilöä vuosittain. Syysmuutolla lajia nähdään harvoin.

Mustatiira (*Chlidonias niger*) (98,3)

27.5. Pol Matkalahti 1 p (AL)

5.6. Val Valtimojärvi 1 p (TT,J.Salokangas,A.Lindén)

20.-21.6.Kit Päätteenlahti 1 p (HPö)

Uuttukyyhky (*Columba oenas*) (76 vuodesta 1988,9)

25.3. Juu Ahmovaara 1p (AL)

27.3. Pol Kuorevaara 1 Ä (OG)

4.4. Joe Höytiäisten kanava 5p (Jukka Reinikainen)

22.5.Lip Roukalahti 1p (HPö)

5.10. Kon Uuro 1 kie (PM,Raija Ronkainen)

Hyvin tavanomainen määrä, useimpiina vuosina jäädään alle kymmeneen yksilöön.

Turkinkyyhky

(*Streptopelia decaocto*) (41,2)

18.7.1998-26.3.1999 Vär Savikko 1 p (Jaakko Varonen,HKi ym)

4.6. Juu Maanselkä 1 p (O.Partanen/HL)

5.6. Val Kalliojärvi 1 p (HPö,HR)

Värtsilän lintu laskettu mukaan vuoden 1998 summiin.

Turturikyyhky

(*Streptopelia turtur*) (76,7)

n.5.6. Nur Mujejärvi 2 p (M.Timonen/HL)

8.6. Kon Riihikangas 1 kie (PM)

12.6. Vär Niirala Ä1 (HKi)

25.6. Juu Nunnalahti 1 p (MS)

n.5.7.-n.5.8. Pol Lahtolahti 1 p (Veijo Martikainen/HKo)

23.-29.10. Nur Porokylä Pappilantie 1 p (Ylä-Karjala-lehti/HL)

Paras vuosi pitkiin aikoihin, itse asiassa vain vuonna 1987 havaittiin vielä useampia yksilöitä (9), saman verran eli seitsemän tavattiin myös 1979. Kun edellinen totaalinen nollasaldo on niinkin tuoreena kuin vuodelta 1996 muistissa, ei vielä rohjenne ruveta veitelemään johtopäätöksiä lajin noususta esiintymisalhosta.

Turturi-/idänturturikyyhky

(*Streptopelia turtur/orientalis*)

20.3. Vär Uusikylä 1 p (Veikko Pitkänen/HKi)

16.-28.10. Vär Niirala 1 p (Jussi Rae-rinne ym/HKi)

Sekä kevät- että syyshavainnot olivat molemmat turturikyyhkyllä ajan-kohdaltaan varsin poikkeukselliset. Valtaosa turturihavainnoista kun sijoittuu myöhäiskeväeseen ja alkuke-sään ja toisaalta loppukesään - loka-kuun alkuun. Sen sijaan lähes kaikki Suomessa tehdyt havainnot (8 kpl) isoturturikyyhkystä ajoittuvat loka-kuun ja maaliskuun väliseen aikaan.

Harjalintu (*Upupa epops*) (39,4)

1.6. Pyh Niittytahti Pitkämäki 1 p (Ilkka Alitupa, Merja Vuorinen, Matti Lahti)

8.9. Lie Vuonijärvi Pohjantie 1 p (Kähkönen/KLi) ja 9.9. Lie Vuonislah-ti Rekiniemi 1 p (Esko Piipponen, Lauri Itjunen)

15.-17.9. Juu Länsi-Vuokko Saaresmä-ki 1 p (E.Nevalainen/HL)

1.-5.10. Lip Kaatamo Teerisuontie 1 p (PP ym)

Tavaomaista parempi esiintyminen,



Mustatiira on Kiteen Päätteenlahdella lähes jokavuotinen laji. Kuva ensipesinnästä vuodelta 1995. © Kari Koskela

vaikka Lieksan havainnot on tulkittu koskevaksi samaa yksilöä. Viime vuosi-
n on tavattu 0-2 yksilöä vuosittain,
useimmiten juuri syksyllä ja asutuk-
sen pihapiiristä.

Harmaapäätikka (*Picus canus*)
(50 vuodesta 1997,23)

- 23.1. Juu Nunnalahti Itälahti 1 ♀ p (HL)
29.3. Kon Romppala 1 ♂ Ä p (PM)
1.4. Vär Patsola 1 p (Juho Kivivuori)
22.4. Joe Linnunlahti-Hasanniemi 1Ä
SE (PZ, JMa, AL ym)
kevät Toh Onkamo 1 ♂ p (Pentti Pöy-
hönen/HKi)
25.8. Out Pitkälampi 1 (PPa)
8.9. Eno Siikavaara Ä1 p (MP)
22.9. Lie Hattusaaren silta 1 ♂ NW (PZ)
5.10. Juu Larinsaari Kosula 1 p
(A.Ikäheimo/HL)
7.10. Kon Harivaara 1 kie (PM, JA)
9.10. Kon Pitkäranta 1 ♀ p (KLe)
10.10. Toh Jouhkola 1 p (Hannu Kuro-
nen/HKi)
11.10.-26.11. Toh Kemie 1 ♂ p (Kirsti
Romppanen ym/HKi)
21.10. Toh Onkamo 1 ♀ p (Pirjo Kor-
pelainen/HKi)
30.10. Toh Kattilakoski 1 ♀ p (Seppo
Maaranen/HKi)
7.11. Lip Leppälahti 1 ♂ p (Minna Rah-
kola/PZ)
30.11.-24.12. Rää Haapasalmi 1 ♀ p
(Marko Visala, HKo, MH ym)
6.12. Vär Uusikylä *Picus sp* 1 p (Irja
Turunen/HKi)
10.12. Kon Selkie *Picus sp* 1 p (Raija &
Helvi Alhonsaari/HKo)
12.12. Vär Patsola 1 ♂ p (HKi)
15.12. Kii kk Metsätie *Picus sp* 1 p (Irja
Rissanen/HKo)
19.11.-15.12. Toh Kemie 1 ♀ p (Reino
Sairanen/HKi)
2.12. Val Nuolijärvi 1 ♂ p (Ylä-Karjala
-lehti/HL)
19.12. Kes Varmonniemi 1 p (JHy ym)
Summassa mukana kolme *Picus sp*
-nimikkeellä ilmoitettua. Laji ilmoite-
taan nykyään jo varsin hyvin, reilusti
yli kaksikymmentä yksilöä nyt jo kol-
mantena vuonna peräjälkeen. Joko-
han alkaisi olla eväitä kasassa ruveta
selvittämään mistä tikat meille talvek-
si aina ilmestyvät. Esimerkiksi väri-
rengastuksella pääsisi lintujen yksilöl-
liseen tunnistukseen ja voisi saada
mielenkiintoista tietoa liikkeistä. Out
Pitkälammen havainto mielenkiintoi-
nen, ilmoitettu 1kv:nä!
- 17.10.1997 Pyh Niitylahti Ä1 p (MP)

- 18.10.1997 Kon Jakokoski Nälkövaara
1ä p (MP)
22.10.-12.11.1997 Kon Paihola Kontio-
vaara 1 p (Reino Heiskanen/MP)
13.11.1997 Kon Jakokoski Kiviaho 1 p
(Taavi Pölönen/MP)
tammikuu 1998 Kon Kontiovaara 1 p
(Lauri Kurki/MP)
'talvi' 1998 Kon Romo Jukkuravaara 1
(maallikko/MP)
1.-10.4.1998 Kon Kontiovaara 1 ♂ 1 ♀ p
(Lauri Kurki/MP)
5.4.1998 Lie Päävaara Talviainen 1 ♀ p
(Aarne Korhonen/MP)
huhtikuu 1998 Ilo Hattuvaara 1 ♂ 1 ♀ p
(maallikko/MP)
Nämä havainnot nostavat kokonais-
määrät v. 1997 23 yksilöön ja v. 1998
peräti 27 yksilöön!

Valkoselkätikka

- (*Dendrocopos leucotos*) (90,19)
6.1. Lip Kiessalo-Heponiemi 1 ♂ p (PP)
17.1. Kon Riihikangas 1 ♀ kie (PM)
26.3.-20.4. Vär Uusikylä Hopeakallio
1 ♂ Ä (EV, PZ, HKo ym)
28.3.-11.4. Kon Teerisaari 1 ♂ 1 ♀ Ä
(PM, HH, OG ym)
11.4. Kon Teerisaari 1 ♂ Ä (HH, OG,
JSa)
12.4. Vär Patsola 1 ♀ Ä (HKi)
13.4. Pol Joutenlahti 1 ♂ Ä (VMS)
21.4. Out Laikanlahti 1 ♂ Ä (AL)
18.5. Out Sysmäjärvi Lahenjoensuu
1 ♂ p (PS)
4.6. Kes Varmonniemi 2 ad + lentopo-
kue (VMS, KK) ja 5.-19.12. 1 ♂ 1 ♀ (ML,
HPö, JHy ym)
30.6. Joe Noljaikka Koivuvaara 1 ♂ p
(UP)
22.8. Vär Sääperi 1 p (Juha Piipponen,
Jukka Rokkanen)
16.10. Rää Vuoniemi 1 ♂ NW (PZ, PH,
JR ym)
27.11. Kon Pyytivaara Tornitie 1 ♀ p
(Leo ja Lilli Kärnä/VMS)
28.11.-26.12. Rää Haapasalmi 1 ♂ p
(MH)
15.12. Vär Niirala 1 ♂ p (Veikko Pitkä-
nen, Markku Saukkonen/HKi)
Kesän valkoselkätikkakartoituksessa
Pohjois-Karjalassa todettiin 6 reviiriä,
joilla 2 pesintää (HPö). Kokonaismää-
rään näistä saaduista tiedoista reviiri
on laskettu yhtenä yksilönä, pesintä
kahtena. Edelläluetellut yksittäisha-
vainnot yhdistäen ja mahdollisia pääl-
lekkäisyyksiä rankasti karsien pää-
dyin ylläesitettyyn arvioon vähim-
mäismäärästä. Yhteismäärät ajanjak-
solta 1996-1999 (6-11-12-19) viittaavat

selkeään kasvuun, mutta nousu lienee
kuitenkin pelkästään kasvaneen il-
moitusaktiivisuuden satoa.

Kangaskiuru

- (*Lullula arborea*) (42,1)
28.4.-13.6. Kon Lehmola 1Ä p (PM,
LL, JRu ym)
Perinteinen esiintymispaikka. Ihme
kyllä, eräs kauneimmin laulavista lin-
nuistamme taitaa kärsiä ilmoituspas-
siivisuudesta, ainakin vuonna 1999.

Tunturikiuru (*Eremophila alpestris*)
(224 vuodesta 1988,15)

- 4.4. Lie Haapaniemi 1 p (JH)
13.4. Lie Kaupunginniemi 1 (JH)
17.4. Kes Mäntyniemi 1 N (PH)
24.4. Ilo Hattuvaara 'Pikku-Aunus' 1
E (PZ)
5.5. Toh Tammalahti 1 p (HKo, JRu,
JuA ym)
10.5. Kii Keskijärvi 1 N (HPö)
16.10. Kit Hatunvaara 1 m (MH, AJ,
JHv)
17.10. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 8
SE (UP)
Ilman Suiston parvea olisi vuoden
yksilömäärä jäänyt huomattavasti vii-
me vuosina todettuja pienemmäksi.

Pikkusieppo

- (*Ficedula parva*) (136,24)
15.5.-19.7. Lie Patvinsuo Autiovaara
yht. 8 yks. joista 7Ä (KJ, HKo, MrK ym)
24.5. Kon Koivuniemi 1Ä 2kv ♂ (PM)
1.6. Lie Repolouhi 1Ä (EL)
24.5. Ilo Polvikoski 2Ä (AK)
24.5.-2.6. Joe Linnunlahti Honkaniemi
1Ä 2kv ♂ (HKo, PZ, UP ym)
30.5. Eno Suuri Kirjoavaara 1Ä (VMS)
2.6. Lie Porovaara 1Ä (HKo, PF)
6.6. Kon kk Vievänniemi 1Ä (HH)
7.6. Toh Kirkkoniemi 1Ä ad (HKi)
18.6. Ilo Koivusuo 1Ä (HKo, PF, Louis
Imbeau)
23.6. Toh Rantakylä 1Ä (HPö)
kesäkuu Tuu Pirttijärvi-Hietajärvi 1Ä
+2kv ♂ 1Ä 2kv ♂ (KK)
5.7. Lie Vankonvaara 1Ä (PZ, TZ)
18.8. Vär Räikönvaara 1p (PZ)
8.9. Joe Höytiäisen kanavan Suisto 1 p
(PZ)
Autiovaaran yksilömäärän tulkinta
hyvin vaikeata, paikalta saatiin kym-
menkunta ilmoitusta. Edellisvuonna
kokonaismäärä oli vielä suurempi.
- Kultasirkku (*Emberiza aureola*)**
(9 vuodesta 1996,3)
10.-11.6. Out Sysmäjärvi Lahdenjoen-
suo 1 2kv Ä p (PH, HR, KLi ym)

21.6. Vär 1 2kv ♂ Ä (HKi)
 29.6.-1.7. Pyh Mulo Rantala 1Ä (KLi,AP,UP ym)
 1.7. Vär Savikko 1Ä (HKi)
 Sysmäjärven lintu oli tiettävästi paikalla pitempäänkin. Värsilän havaintojen on tulkittu koskevan samaa siirtynyttä yksilöä. Vuonna 1936 alkanut kultasirkun tarina Pohjois-Karjalassa näyttää huolestuttavasti olevan lähestymässä loppuansa, sillä kuten myös edellisvuonna, vain kolme yksilöä tavattiin. Parhaina aikoina määrä maakunnassa ylitti jopa 50 paria, rengastettukin lajia on n. 300 yksilöä. Perusteellisen katsauksen kultasirkun esiintymiseen meillä ovat hiljattain julkaisseet Pönkkä & Leivo (2000).

Kirjallisuus

von Haartman, L., Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuoto, R. 1963. Pohjolan linnut värikuvin I. Otava, Helsinki.
 Lindroos, T. & Luoto, H., 2000. Vuoden 1999 hyväksytyt harvinaisuushavainnot. Linnut 35/4: 19-31.

Parviainen, A., 1996. Pohjois-Karjalassa tavatut lintulajit. Teoksessa: Kontkanen, H., Hyttinen, J., Günther, O., Matero, J., Huuskonen, H. ja Zetterberg, P. (toim.): Pohjois-Karjalan linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y. 25-vuotisjuhla-julkaisu, Siipirikko 23/2:7-32.
 Pönkkä, H. & Leivo, M., 2000. Kultasirkku, pesimälinnustomme katoava kaunotar. Siipirikko 27/1:3-12.

Solonen, T. 1985. Suomen linnusto - esiintyminen ja perusbiologiaa. Lintutieto Oy/Yliopistopaino, Helsinki.
 Zetterberg, P., 1999a. Sinisiä hetkiä - harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1997. Siipirikko 26/1:12-19.
 Zetterberg, P., 1999b. Orientin puhuri - harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1998. Siipirikko 26/4:3-13.

ARK KARHUA - ILMOITUS PUUTTUU KOKONAAN TAI ON RIITTÄMÄTÖN Wanted - observations with inadequate descriptions

- Pikkujoutsen** (*Cygnus columbianus*) 20.-26.7.99 Kon Paihola Likolampi 1 p
 ***Punajalkahaukka** (*Falco vespertinus*) 21.5.99 Joe Linnunlahti 1 ad ♂ N
 ***Leveäpyrstökihu** (*Stercorarius pomarinus*)
 21.5.99 Joe Linnunlahti 1 va S, 6.10.99 Rää Vuoniemi 1 1kv m
 ***'Tuhkaskälökki'** (*Larus fuscus heuglini/intermedius/graellsii*)
 29.4.98 ja 29.6.98 Joe Kontiosuo, 11.6.99 Pol Viinijärvi Somerluoto 1 3kv
 ***Isolokki** (*Larus hyperboreus*) 29.4.98 Joe Kontiosuo 1 subad p, 17.-20.1.99 Kit keskusta 1 p
 ***Tunturipöllö** (*Nyctea scandiaca*) 10.11.99 Toh Vepsä Nikunvaara 1 p
 ***Sepelrastas** (*Turdus torquatus*) 10.5.99 Lip Lammu 1 ad ♂ p
 ***Viiksitimali** (*Panurus biarmicus*) 9.1.99 Out Sysmäjärvi Lahdenjokisuu 4 p
 ***Vuorihemppo** (*Carduelis flavirostris*) 14.-19.2.99 Lip Simola 2 p, 16.3.99 Joe Kontiosuo 1 ♂ p
 ***Sinipyrstö** (*Tarsiger cyanurus*) 6.6.98 Lie Haapahaasionvaara Ä1



STORAENSO™

Luonnollisesti

www.storaenso.com/metsa **Stora Enso Metsä**

Talvilinnut 1999/2000

Pohjois-Karjalassa

Urho Paakkunainen

Talvi sisälsi pakkaspäiviä ja luntakin oli reilusti hiihtämiseen, joskin mitään paukkupakkasia ei ollut juuri missään vaiheessa talvea. Perinteisen linturalin aikoihin 5.12. oli vielä suuret vesitöt pääosin auki, mutta sen jälkeen talvi alkoi saada otettaan. Vuoden viimeisenä päivänä olen kirjannut muistiin, että pakkasta Joensuussa oli reilut -10 °C ja lunta sateli kevyesti. Pakkanen oli kireimmillään tammikuun loppupuolella, jolloin merkinnöissäni on 23.1. pakkasta -25 °C. Myös helmikuun puolivälissä oli reilusti pakkasta. Talven säälukemat tarkemmin taulukossa 1.

Elektroninen sähköpostilistamme havaintojen ilmoitusjärjestelmänä on alkanut tuottaa hedelmiä. Tietoa on tullut nopeasti ja runsaasti. Siitä kiitos kaikille tietonsa toimittaneille. Myös perinteinen kirjallinen ilmoittelutapa on luonnollisesti paikallaan. Oletan kuitenkin, että sähköisesti tiedot tulevat ajallaan ja sitä tulee enemmän verrattuna aiempaan käytäntöön. Jo vuosikymmeniä ennen sähköpostilis-

taamme on Pohjois-Karjalassa, kuten koko Suomessa, toteutettu talvilintulaskenta (TLL). Sen perimmäisenä tavoitteenahan on systemaattisesti kerätä tietoa eri lintulajien määristä ja niiden kehityksestä. Mielestäni laskennat tuottavat lisätietoa erityisesti tavanomaisista lajeista, kuten talitiaisesta, punatulkusta, puukiipijästä jne. Näistä lajeistahan tulee vain hajanaisia tietoja sähköpostilistallemme.

Talven lintumäärä oli 75 lajia. (98/99: 73 lajia, 97/98: 67 lajia, 96/97: 82). Marjasato oli heikko, joten tilhet, rasfaat ja taviokuurnat olivat kadoksissa. Myös siementen syöjät, kuten urpiaiset ja käpylinnut, olivat vähissä. Mutta kyllä tänäkin talvena jotain mielenkiintoista nähtiin, jopa runsaasti. Eryyisesti pyrstöttäiset olivat liikkeellä runsaslukuisesti. Myös harmaapäätikkoja nähtiin monin paikoin läskiruokinnalla. Ehkä mieltä ylentävimpänä ilmiönä on mainittava isojen pöllöjen vaellus. Lapin- ja viirupöllöjä nähtiin useita eri puolella maakuntaamme. Joensuun Noljakassakin päästi ihai-

lemaan yhtä lapinpöllöä yhden päivän aikana. Muina havaittuina lajeina mainittakoon kaakkuri, lapasotka ja pilkkasiipi. Varsinaisina harvinaisuuksina kirjataan historiankirjoihin allihaahka, sekä muutama tunturipöllöhavainto (kts. harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit s.10 ja s.7). Tunturipöllöhavainnot olivat perua syksyn 1999 laajasta vaelluksesta.

Yhdistyksemme 6. linturalli järjestettiin 5.12. klo 00.00-17.00 hienossa muutaman pakkasasteen talvisäässä. Ralli pidettiin Vesa Jouhkin asiantuntevassa ohjauksessa. P-K:n lintuja kartoittamassa oli seitsemän joukkuetta. Lajeja kertyi yhteensä 47 kpl. Parhaina rallilajeina olivat valkoselkätikka, harmaapäätikka, hiiripöllö, alli, lapasotka ja pilkkasiipi. Kisan voitti joukkue Ari Parviainen, Antti Vänskä, Kari Lindblom 36 lintulajilla.

Vesilinnut ja lokit

Kaakkuri *Gavia stellata*

Ilmeisen harvoin Pohjois-Karjalassa talvisin havaittava laji. Nyt onni potkaisi kerran: 6.1. Eno, Uimaharju 12^{kv} p/m, klo 13.40 (PZ, TZ).

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Kaksi merimetsoa ilahdutti luontoihmisiä Pohjois-Karjalassa talven mittaan. Yksi etelään lentävä yksilö 5.12. Juu/Pol Höytiäinen (J. Leppänen/HL), sekä 31.12. Kon Kontioniemi 1 N klo 12.10 (JVe).

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Edellisenä talvena nähtiin vain yksi laulujoutsen P-K:ssa. Nyt laulujoutse-

Taulukko 1. Talven 1999/2000 keskilämpötilat ja sademäärät Joensuussa ja Lieksan Lampelassa. (Lähteet: Joensuu; Mitä-Missä-Milloin 2001 & Helsingin Sanomat, Lieksa; Ilmatieteen laitos/Ilm. EL)

kuukausi	Joensuu		Lieksa	
	lämpötila °C	sademäärä mm	lämpötila °C	sademäärä mm
marraskuu	-1,9	55		
joulukuu	-5,9	77		
tammikuu	-6,9	43	-7,9	38
helmikuu	-6,3	51	-7,8	60
maaliskuu	-2,9	33	-3,3	30

nia löydettiin hieman enemmän. Ensinäkkin 3.12. Joe Iksenjokisuu 2 ad p (HM), ja linturallissa 5.12. Eno Ahveninen 14p (PP, KR, SH ym.), sekä Lip Viiniranta ä1 (AP, KLi, AV), 15.12. Lie Partalanmäki/Merilä 1p (Leena Raasina-Haapasalo, Ensio Haapasalo/KN), sekä ikävampi tapaus: 16.12. Juu Pielinen Hirvisalmi 1p (palokunta/HL);

”Lossari ilmoitti jällä nähdystä joutsesta. En päässyt itse paikalle (HL), mutta poliisi ja palokunta sentään. Siipi oli ollut niin pahasti poikki, että lintu oli otettu kiinni ampumalla”.

Lisäksi helmikuussa mahdollisesti jo kevätmuutolla olleita laulujoutsenia löydettiin mm. Kiteellä: 1.2. ja 12.2. Kiteenlahti 1p, 12.2. Valkeavaara 1p (Seppo Pakarinen, L. Karhu /MH). Myös Värtsilästä kantautui mainitsemisen arvoinen havainto: 12.2. joutsenlaji 2 S (Raili Kallio/HKi).

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*
Sinisorsia havaittiin kohtuullinen määrä. Kuten ennenkin määrällisesti eniten sinisorsia nähtiin Enon sulilla. Ilmoitetut havainnot jakaantuivat suhteellisen tasaisesti koko talvelle. Kokonaismääräksi arvioisin 24 yksilöä (98/99: 33 yks.). Seuraavassa ilmoitetut havainnot kunnittain: **Eno (11):** Paukkaja 5.12. 1p (AP,KLi,AV) ja Uimaharju 15.1. 10p (PZ). **Lie (4):** Pankajärvi Kokkojoki 8.2. 4p (JMr/EL) ja 25.2. ♂♀p (Panu Kunttu), **Juu (1):** 1.12. Polvela, Autojärven joki 1♂p (R.Heiskanen/HL), **Lip (1)** Roukalahti Lamminniemi 3.-29.1. 1♂p (PP). **Joe (6):** Ilosaari (2) 15.12. 1p (MP), 13.1. 2♂p (PZ, TZ) sekä 7.2. ja 14.2. 2♂p (UP). **Karsikon sula (6)** 8.12. 5♂ 1♀ p ja 2.2. 2♂p (HM).

Tavi *A. crecca*

18.12. Eno Uimaharju 1♀p (PZ). Pirteänä ja täysin lentokykyisenä StoraEnson tehdasalueen liemiojassa. Siivua alueen myöhästelyennätyöstä.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Koskeloita tavattiin talven mittaan muutamia. Tammikuun havainnot ovat tästäkin vesiäslajista harvinaisia P-K:ssa. Seuraavassa havainnot: 5.12. Kon Puntarikoski Häikänniemi 1♂p (AL,OG,UP), 5.12. Lip Onkisalmi 1♀p (AP,KLi,AV), 5.12. Kit Pyhäjärvi 3p (ML,HPö), 6.1. Joe Karsikon sula 1♂p

(PZ,TZ) ja 13.1. Joe Noljaikka, Höytiäisen kanava 1♂ kiert. (OG).

Telkkä *Bucephala clangula*

Vähän ilmoituksia: 5.12. Eno Paukkaja 2p (AP,KLi,AV), 7.12. Eno Kaltimo 1♂ p ja 7.12. Eno Ahveninen 1♀-puk p (VMS), sekä 29.12. Kii Jänisjoki Uskali 1 p (AL,OG).

Lapasotka *Aythya marila*

Ainut havainto linturallissa ja vasta toinen havainto talvikaudelta maakunnastamme: 5.12. Eno Ahveninen 2p (JMe, Juha Hartikainen, Hannu Pietarinen, VJ,PM,KLa).

Alli *Clangula hyemalis*

Linturalli tuotti tästäkin lajista yhden havainnon 5.12. Lip Kuorinka 4p (PP, KR,SH,JMe, Juha Hartikainen, Hannu Pietarinen).

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Pari mainintaa linturallin tuloksena 5.12. Kon Puntarikoski, Häikänniemi 1♂ p (AL,OG,UP) ja Eno Paukkaja 1p (AP,KLi,AV), sekä ennätysmyöhäinen 21.12. Pyh Reijola, Haapalahti 1 heikkokuntoinen yksilö löydetty jäältä korppien ahdistamana, josta toimitettiin hoitoon Joensuun yliopiston biologian laitokselle (ilm HH).

Harmaalokki *Larus argentatus*

Lokit muuttavat Pohjois-Karjalan alueelta heti suurten järvien jäädyttyä. Linturallin aikaan suurten järvien selät olivat vielä auki. Täten harmaalokista saatiin pari havaintoa: 5.12. Pyh Niva Pyhäselkä 1p (HKO,MH,TN) ja Joe Kontionsuon jäteasema 7p/kiert. (VJ,PM,KLa,AP,KLi,AV).

Petolinnut

Ampuhaukka *Falco columbarius*

Ampuhaukkaa ei joka talvi tule vastaan Pohjois-Karjalassa. Tällä kertaa kolme ilmoitusta, joista kaksi ilmeisesti samasta naarasyksilöstä: 25.12. Kon Onttola 1♂ (AJ), sekä 1.2. Joe keskusta ♀ (KV) ja 13.2. (KLi).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Ainakin kymmenkunta kanahaukkaa ilmoitettiin P-K:sta talven mittaan. Joensuun puluja metsästi eri ajankohtina talvea mitä ilmeisemmin puolenkymmentä kanahaukkaa. Havainto-

määrät kunnittain: Joe 3-6, Juu 2, Kon 3, Lie 1, Lip 1 (JaV,JH,HKO,UP,MP,PZ, KLi,KLa,HL,OG,AL,KV,VMS).

Varpushaukka *A. nisus*

Varpushaukkoja nähtiin perinteisesti eniten Joensuussa. Myös muista kunnista tuli suhteellisen paljon havaintoja tästä pikkulintujen metsästäjästä. Seuraavassa lukumääräarviot kunnittain: Joe 3-4 (Noljaikka 1, keskusta 1, Rantakylä 1-2), Kit 2, Kon 3, Lip 2, Rää 1, Vär 3, Juu 2, (HM,JaV,HKi,MH, KLi,JLe,PZ,OG,JMe,VMS,LL,JRu, PMa,HH,S. Heiskanen, Kimmo Romppainen,HL).

Metsäkanat ja kyyhkyt

Pyy *Bonasa bonasia*

Pyykannasta ja sen kehittymisestä ei tehtyjen ilmoitusten perusteella voi tehdä mitään johtopäätöksiä. Ainoastaan 10 (98/99: 9 97/98: 14) pyytä ilmoitettiin: 4.12. Nur Höljäkkä 6p (A. Korhonen/MP), 7.1. Juu Nunnanlahdi 2p (A. Gröhn/HL) ja 13.2. Kon Jakokoski 2p (MP).

Teeri *Tetrao tetrix*

Teeristä tuli tänäkin talvena runsaasti tietoa. Suurimmissa parvissa oli lähes 100 teertä. Havaintomäärä oli yhteensä 760yks. (98/99: 492, 97/98: 370, 96/97: 670). Seuraavassa suurimpia parvia ajan mukaisessa järjestyksessä: 3.12. Out Alavi 40p, sekä Out Särkiselkä 30p (AV,LV), 4.12. Nur Höljäkkä 25p (A.Korhonen/MP), 16.12. Kon Jakokoski 35 kiert. (MP), 22.12. Kit Potoskavaara Kiteenjärvi 40p (UP), 1.1. Pol Höytiäinen Mustalaisaari 45p (J. Leppänen/HL), n.20.12. Kon Selkie 48p (Sakari Kontkanen/HKO), 18.12. Kon Mönni 53p (24♂29♀) ja 6.1. 47p (PZ,TZ), 9.1. Kit Piimäjärvi 50p (V.Rinne/MH), 12.1. Kon Jakokoski-Mönni Pielisjoki 74p, (2a) (MP), 15.1. Juu Larinsaari 47p (E.Kukkonen/HL), 17.2. Vär Pykälävaara 35 p (HKi) ja 20.2. Lip Haapovaara 80p (KR,SH). Lisäksi teeret myös kunnittain: Kon 220, Lip 130, Juu 66, Kit 59, Pol 45, Vär 35, Nur 25, Out 90, Joe 20, Lie 14, Toh 5, Kit 23, Rää 25, Kii 2.

Metso *Tetrao urogallus*

Metsoista tuli muutama ilmoitus. Metsojakin lienee huomattavasti enemmän kuin mitä ilmoituksia on

tullut, vaikkakin metsojen määrä onkin ilmeisesti vähentynyt viime vuosi-na. Ilmoitetut metsot: 12.-24.12. Juu L-Vuokko Piilovaara 3♂ p (HL), 18.12. Kon Puntarikoski 1♂ p (HH), 20.12. Kon Jakokoski 3♂ p (MP), 1.1. Nur Höljäkkä 1♀ p (A. Korhonen/MP) ja 11.1. Kon Jakokoski 2♀ p (MP,E.Kuikka).

Riekkio *Lagopus lagopus*

Tästä enemmänkin lapin kanalinnuksista tuli myös muutama hajahavainto: 12.12. Ilo Huhus 7p (R. ja S. Heiskanen/MP), 1.1. Ilo keskusta yht. 10 (A.Ikonen/MH), 3.1. Nur Raesärkät 1yks törmäsi linja-auton keulaan aamuhämärissä (EL), 9.1. Pol Varonen 2p (J.Leppänen/HL), 29.1. Toh Saario 1p (HKi), 27.2. Kit Kiteenlahti (S. Pakarinen/MH).

Fasaani *Phasianus colchicus*

Fasaaneja lienee luonnossa liikkumassa Joensuussa, Kesälähdellä, Kiteellä, Outokummussa ja Liperissä. Linturallin yhteydessä nähtiin yksi parvi: 5.12. Lip Pahapohja 7p (PP,KR,SH,JMe, Juha Hartikainen, Hannu Pietarinen). Lisäksi nähtiin marraskuu-joulukuun alku Out Herneaho 2p (talojen isännät,AV), 1.12. Rää Hirvolanpohja 1p (S.Halonen/MH), 1.1. Kit Kytänniemi 1p (P.Järvinen/MH) ja 31.1. Juu Paalasmaa 3p (H.Väyrynen/HL).

Kesykyhyky *Columba livia*

Joensuun keskustassa, Noljaakassa, Marjalassa ja Pilkon pelloilla ovat omat populaatit. Arvioisin, että Joensuussa majoilee yhteensä 70-100 pulua. 26.12. Lie keskusta 53p TLL (JH,AH,KNu). Myös ainakin Kiteen ja Juuan keskustajamissa puluja voi nähdä talvehtimassa. Mainittakoon, että Juuasta kantautui 7.1. tieto 17 yksilön parvesta (JL).

Pöllöt

Pöllöjen pesimähavainnoista laaditaan tarkempi selvitys myöhemmin. Tässä yhteydessä käsitellään lähinnä ennen "kevätuhuilua" tehtyjä havaintoja.

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Isoihin pöllöihin verrattuna normaalisti yleisin pöllölajimme putkahti nyt

harvoin esiin. Seuraavassa kaikki havainnot: 1.1. Kit Tolosenmäki 1p ruokinnalla (K.Kasinen/MH), 6.1. Rää Pötsönlahti 1p (M.Visala/MH), 1.2. Rää Hirvolanpohja 1p (M.Visala/MH), 20.2. Lie Vaaraniemi Ä1 (S.Kiiskinen/EL), ja 28.2. Juu Polvela Ä1 (H.Kärki/HL).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Hiiripöllöjä löydettiin kahdesta paikasta useampana päivänä saalistamassa jyrsojia. Ensinnäkin 5.-31.12. Lip Viinijärvi 1p (VJ, PM,KLa ym.), ja toiseksi 29.12.-17.2. Vär Savikko 1p (OG,AL,HKi). Lisäksi yksi yksittäinen ilmoitus 25.2. Lie Kuora Piilovaara 1p (J.Lahti, L.Kärkkäinen/KN).

Huuhkaja *Bubo bubo*

22.12. Juu Länsi-Vuokko 1 siipirikko (HL). Seuraavaksi HL:n kuvaus tahtuneesta tragediasta; "*Sain ilmoituksen tiellä jalkamiehenä nähdyistä pöllöstä. Paikalle kiirehdyttyäni löysin sähkölankojen alta putoamisjäljen ja siitä kulkuuran tien yli toisen penkan taakse. Siellä komea huuhkaja sähisi voimissaan kuusen alla. Ensitarkastelussa oikea siipi osoittautui loukkaantuneeksi, mutta luuta ei ollut poikki. Nyt huuhkaja viettää joulua kotipaikallani tallissa. Se roikottaa selvästi siipensä eikä ole vielä suostunut syömään (tarjolla teerenpoikaa ja broileria). Palviaisen Petrin kanssa on alustavasti sovittu linnun siirtämisestä hänen hoiviinsa".*

Lisäksi yksi keskitalven ja yksi kevätalven havainto: 22.1. Lie Riihivaara Ä1 (SK) ja 28.2. Juu Vuokko Ä1 (H.Kirjavainen).

Lapinpöllö *Strix nebulosa*

Lapinpöllö on aina elämys nähdä luonnossa. Tänä talvena lappareilla oli varsin voimakas vaellus, joten moni onnistui näkemään niitä maastossa. Myös Joensuussa nähtiin näitä mielenkiintoisesti tuijottavia otuksia. Vaelluksen huippu osui helmikuulle. Yhteensä havaittiin 18 lapinpöllöä helmikuun loppuun mennessä. Erityisesti Tohmajärvi ja Liperi kunnostautuivat, joissa molemmissa oli neljä lapinpöllöä. Monet lapinpöllöt olivat aliravittuja ja kuolivatkin ennenkuin pesimäkausi koitti. Jälleen kerran pöllöjä ilmestyi pihapiireihin - erityisesti lintuautojen läheisyyteen - myyräjahattiin!

Seuraavassa kaikki havainnot aikajärjestyksessä: 15.12. Juu Larinsaari 1p (A.Ikäheimo/HL), 20.12. Rää Rasivaara 1p (Asko Halonen/HKO), 19.1. Juu Joensuunkylä Piiteri 1p (T.Tuononen/HL), 1.2. Kit Kiteenlahti 1p (R.Torni/MH), 1.2. Toh Tikkala 1p (Koti-Karjala-lehti/MH), 6.2. Pyh Mulonsalo 1p (AO), 10.2. Lip Kiessalo 1p (K-E Nyholm), 4.-11.2. Toh Kaurila 1p/kuoli (HKi), 13.2. Lip Kaatamo 1p (V. Savolainen/KR), 14.2. Toh Kaurila Musko 1p ruokinnalla (S. Jolkkonen/HKi), 15.2. Kit Juurikka Riuttavuori 1p (M. Paakkunainen/UP), 19.2. Lip Häyrylänsalahti 1p (L. Hyttinen, KR, SH), 20.-22.2. Lip Tutjunnemi 1p (KR,SH,PP), 22.2. Toh Uusi-Värtsilä 1p (E. Leinonen/HKi), 23.2. Ilo Patvinsuo 1p (O.Elo/PZ), 23.-29.2. Joe Marjala 1p (Jma,UP,JVe ym.), 24.2. Rää Jaama 1p (A.Vaitinen/MH), 29.2. Vär Pykälävaara 1p (O.Tikka/HKi).

Lisäksi tehtiin (8.1.-23.2.) 5 havaintoa yhteensä seitsemästä isosta pöllöstä (*Strix nebulosa*) kunnittain seuraavasti; Rää 5yks, Kes 1yks ja Lip 1yks (M.Alanen,MH,KM ym.).

Viirupöllö *S. uralensis*

Nälkä ajoi viirupöllöt, kuten lapinpöllötkin, liikekannalle vuoden vaihteen jälkeen. Isoja pöllöjä näkyi useilla peltoaukeilla tasaisesti tammi-helmikuussa. Jotkut pesiytyivät jopa ruokintapaikoille helpon ruuan toivossa. Yhteensä maastosta löytyi 18 viirupöllöä. Merkittävimmät keskittymät olivat Kesälähdellä, Rääkkylässä ja Kontiolähdellä, joissa kummassakin pitäjässä kirjattiin kolme viirupöllöä.

Seuraavassa kaikki havainnot aikajärjestyksessä:

9.12. Juu kk Vanhajoki 1p (A.Naakka/HL); "*Puhelimessa saatu selostus pihassa juuri oravaan napanneesta linnusta. Isku oli tapahtunut muutaman metrin päähän ikkunasta. Otti oravaan mukaansa ja lensi pellon taakse metsään".*

14.12. Rää Salokylä 1 p (AL), 1.1.-12.3. Kes Pöllälänniemi 1p (KM), 1.1. Eno Hirviniemi 1p (I.Pölönen), 6.1. Juu Halijärvi (E.Parikka/HL), 20.1. Kon Jakokoski Tasanen (MP), 20.1. Kon Jakokoski Nälkövaara 1p (MP), 20.1. Rää Haapaniemi 1p (M.Visala/MH), 1.2. Kes Totkunniemi 1p (S.Ketolainen/KM), 3.2. Pyh Mulonsalo 1p (AO), 6.2. Vär Niirala 1p

(HKi), 7.2. Joe Marjala 1p (HH,OG), 9.2. Kon Puntarikoski Ä1 (HH), 15.2. Kit Kiteenlahti 1p (L.Karhu), 20.2. Kit Suontausta (P.Ylhäinen/VMS), 20.2. Rää Haapasalmi 1p (K.Halonen/MH), 22.2. Lip Tutjunniemi 1p (PP), 26.2.-31.3. Kes Leveäkivi 1p (KM).

Lehtopöllö *S. aluco*

Joensuun Noljakan lehtopöllö oli talvisaikaankin aktiivisesti äännessä. Sen kuultiin huhuillevan ainakin 5.12., 7.1. ja 8.-9.2. (OG,AL,UP ym.). Lisäksi yksi huhuilija 20.2. Pyh Niittytahti Ä1 (E.&P.Piirainen/PP).

Varpuspöllö

Glaucidium passerinum

Varpuspöllöjä nähtiin ja kuultiin monin paikoin. Liperistä löydettiin kaikkein eniten näitä pieniä pöllöjämme eli yhteensä neljä yksilöä. Myös Joensuun Noljakassa nähtiin pitkin talvea ainakin yhden yksilön metsästävän pikkulintuja. Kaikenkaikkiaan havaittiin 30 yksilöä (98/99: 8, 97/98: 12, 96/97: 22).

Seuraavassa havainnot aikajärjestyksessä: n.15.11. Rää Leppilampi 1p (M.Väistö/MH), 1.12. Kit Puhos 1p (JLe), 4.12. Kon Kaunisvaara 2ä (AL,OG), 5.12. Rää Nieminen 1p (HKO,MH,TN), 5.12. Lip Liperinsalo, 1p (JMe, Juha Hartikainen, Hannu Pietarinen), 5.12. Eno Kaltimo-Ahveninen tie 1p (AP,KLi,AV), 5.12. Eno Kaltimo 1p (VJ,PM,KLa), 14.12. Kon Pyytivaara, Hölmölä 1p (VMS), 19.12. Kes Varmonniemi 1p (JHy,THy), 23.12. Kon Romo, Hirvitarha 1p (JMe), 25.12. Lip Käsämä Ä1 (M.Alanen), 30.12.-19.2. Joe Noljakka 1p (UP,PZ,OG,AL), 1.1. Vär Niirala 1p ruokinnalla (T.Hyvärinen/HKi), 1.1. Kes Leveäkivi 1p ruokinnalla (KM), 2.1. Lie Lampela 1 lensi ikkunaan (JH), 2.1. Rää Haapasalmi 1p (MH,Kari Halonen), 1.1.-29.2. Kes Pöllälänniemi 1p (maallikot/KM), 1.1. Lie Jongunjoki 1p (U.Tikka/MP), 2.1. Lie Lampela 1p törmäsi ikkunaan, selvisi hengissä (JH), 2.1. Rää Haapasalmi 1p (MH), 5.1. Kon keskusta Räsäläntie 2p (R.Huuskonen/HH), 15.1. Lip Ylämylly 1p (LL), 22.1. Kon Jakokoski Tasanen 1p (MP), 22.1-17.2. Kon Jakokoski Nälkövaara 1p (MP, Hpi), 14.2. Ilo Mekrijärvi 1r (JM ym.), 19.2. Pyh Haavanpää 1p (HKO,MH), 20.-23.2. Lip Tutjunniemi 1p (KR,SH, Janne

Koskinen), 20.2. Toh Uusi-Värtsilä 1p ruokinnalla (V.Ripatti/HKi), 22.2. Lip Siikasaari 1p (J.Hartikainen/PP), 26.2. Joe Raatekangas 1p (PZ), 26.2. Vär keskusta 1p (HKi).

Tikat

Käpytikka *Dendrocopos major*

Käpytikka käy mielellään pakkaspäivinä läskiruokinnalla. Seuraavat merkittävimmät maininnat: 22.11. Lip Saariniemi 20p (AL) ja 1.2. Kon Jakokoski 6p (MP).

Pikkutikka *D. minor*

Maakunnassamme on talvisinkin mahdollista nähdä tämä pikkuinen tikka hyvällä onnella. Nyt tuli tietoon seuraavat viisi tapausta (98/99: 6 yks., 97/98: 11 yks.): 29.11. Out Alavi 1p (PZ), 20.12. Pyh Mulonsalo 1♂ ruokinnalla (Saara Kervinen), 1.2. Kes Varmo 1p ruokinnalla (KM), 18.2. Juu keskusta 1♂ p (HL) ja 27.2. Kon Pyytivaara 1♀ p (P.Määttä/VMS).

Palokärki *Dryocopus martius*

City-palokärki näyttäytyi perinteiseen tapaan Joe Noljakassa kevättalvella. Yhteensä palokärkiä havaittiin tänä talvena selkeästi enemmän kuin edellisenä. Nyt ilmoitus 12 yksilöstä (98/99: 4, 97/98: 13). Joe 1, Juu 1, Kes 1, Kon 3, Lip 2, Pyh 1, Rää 2, Toh 1 (HKO,MH,TN,AP,KLi,AV,HPö,KM,PZ, KV,JVe,HL,MP,OG,VMS).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Havaintojen määrä romahti. Nyt ainoastaan tiedot seitsemästä yksilöstä (98/99: 16, 97/98: 9, 96/97: 5). Seuraavassa kaikki havainnot: 28.11. Kon Puntarikoski 1p (HH,P.Kiiskinen), 5.12. Kon Lehmo Kyyrönsuo 1p (HKO,MH,TN), 18.12. Kon Pyytivaara, Hölmölä, 1♀ p, 20.12. Eno Kolvananuuro 1p (VMS), 18.2. Kon Pyytivaara 1♂ p (VMS), 20.2. Joe Noljakka 1p (KLa) ja 9.3. Juu Nunnanlahti 1♀ p (R.Louhelainen/HL).

Varislinnut

Harakka *Pica pica*

Harakoista seuraavat mainitsemisen arvoiset tiedot: 1.1. Kon Kontioniemi 14p (A.Avonius/MP), 7.1. Juu keskusta 64p TLL (JL) sekä 8.2. Joe Linnun-

lahti 75 (KLi,VMS).

Varis *Corvus corone*

Varis on tuttu laji talvisin kaatopaikoilla ja taajamissa, mutta ei niinkään asutuksen ulkopuolella. Seuraavassa merkittävimpiä havaintoja: 22.12. Joe Kontiosuon jäteasema 800 p (PZ), 26.12. Lie keskusta 96p TLL (JH,AH,KNu), 1.1. Lie Riihivaara 55p TLL (AK), 7.1. Juu keskusta 5p TLL (JL), 21.1. 8.2. Lie Lampela 61p (JH).

Korppi *C. corax*

Korppi on talvisin tyypillinen kaato- paikkalintu. P-K:ssa niitä havaitaan suurin joukoin talvisin erityisesti Joensuun Kontiosuon kaatopaikalla, josta suurin ilmoitettu määrä 22.12. 250 p (HKO). Korpeja näkee myös lentelävän laajallakin alueella kaukana kaatopaikoista. Seuraavassa merkittävimpiä havaintoja kaatopaikkojen ulkopuolelta: 4.12. Nur Höljäkkä 10 kiert. (AKorhonen,MP), 9.1. Joe Noljakka Suisto 8p (UP), 12.2. Toh Onkamo 13p/kiert. (VMS, HL).

Naakka *C. monedula*

Lähinnä Outokummussa ja Joensuussa talvehtiva varislintu; 4.12. Out Kaato- paikka 80p (AV), sekä 22.12. Joe Kontiosuon jäteasema 100 p (PZ). Joskin tänäkin talvena tuli yksi havainto muualta maakunnasta: 8.2. Lie Lampela 4p (JH). Myös Liperin keskustassa on viime vuosina talvehtinut kymmenkunta naakkaa.

Närhi *Garrulus glandarius*

Närhi on kuukkelin tavoin metsissä piileskelevä varislintu. Kuukkeliin on kuitenkin erona se, että närhi saapuu myös taajama-alueille ruokaa etsimään. Seuraavassa pari havaintoa: 20.12. Kon Jakokoski 4p (T.Pölonen/MP), 25.1.-26.2. Kon Pyytivaara 2-6p (VMS).

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Kuukkeleista tuli enemmän ilmoituksia viime talveen verrattuna. Joskin ainakin maakunnan pohjoisosissa maastossa on vieläkin enemmän näitä sysimetsien lintuja. Seuraavassa ilmoitetut havainnot: 5.12. Lip Mutkanvaara-Haapovaara 10p, viidellä läskiruokinnalla (PP,KR,SH ym.), 15.1. Lip Haapovaaran koulu, 2p (UP), 8.-23.2. Lip Kaatamo Kaatamontie 69, 2-4p (E.&R.Immonen, Janne Koskinen),



Kuukkeleita ilmoitettiin hieman edellisvuotta enemmän. © Jukka Matero

1.1.-1.3. Kii Heinävaara 2p (A.Tarvainen/MH), 1.1.-1.3. Nur Mujejärvi (T.Kiiskinen/HL).

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Hakkeja oli tosi nihkeästi liikkeellä. Seuraavassa ainoat havainnot: 5.12. Kit Puhos 1p (ML,HPö), 24.12. Lie Rantala, Aholantie 1p (JH), ja 5.2. Lie Kotola 1p (AK).

Käpylinnut

Käpylinnut olivat kadoksissa Pohjois-Karjalassa. Mahdollisesti niitä aktiivi-

sen metsäretkeilyn ansiosta olisi voinut löytää muutaman enemmän, mutta tosiasia oli se, että käpyjen syöjiä ei ollut maakunnassamme.

Pikku-/isokäpylintu

Loxia curvirostra/pytyopsittacus

Yksi lajilleen määrittämätön pikku-/isokäpylintu kuultiin Kontiolahden Pyytivaaralla 25.2. (VMS).

Kirjosiipikäpylintu *L. leucoptera*

Yllättäen yksi tieto tästä eksoottisimmasta käpylintulajista saatiin Outokummun teollisuusalueelta, jossa vieraili kolmen yksilön parvi 13.2. (PPa).

Hippiäinen, puukiipijä ja tiaiset

Hippiäinen *Regulus regulus*

Pienin lintumme sinnittelee usein tiasparvissa talven yli, kuitenkin niin, että niiden määrät tippuvat kevättä kohden. Merkittävimpiä määriä: 16.1. Kon Jakokoski 3p (MP), 4.2. Joe Nolja 6p (PZ), 29.2. Joe Nolja 3p (TA)

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Puukiipijä on veikeän oloinen lintu, jonka kohtaaminen metsässä on sattumanvaraista. Sitä on tavattu maastossa pääasiassa yksitellen. Seuraavassa tieto kahden yksilön "parvesta": 4.2. Joe Nolja 2p (PZ).

Talitiainen *Parus major*

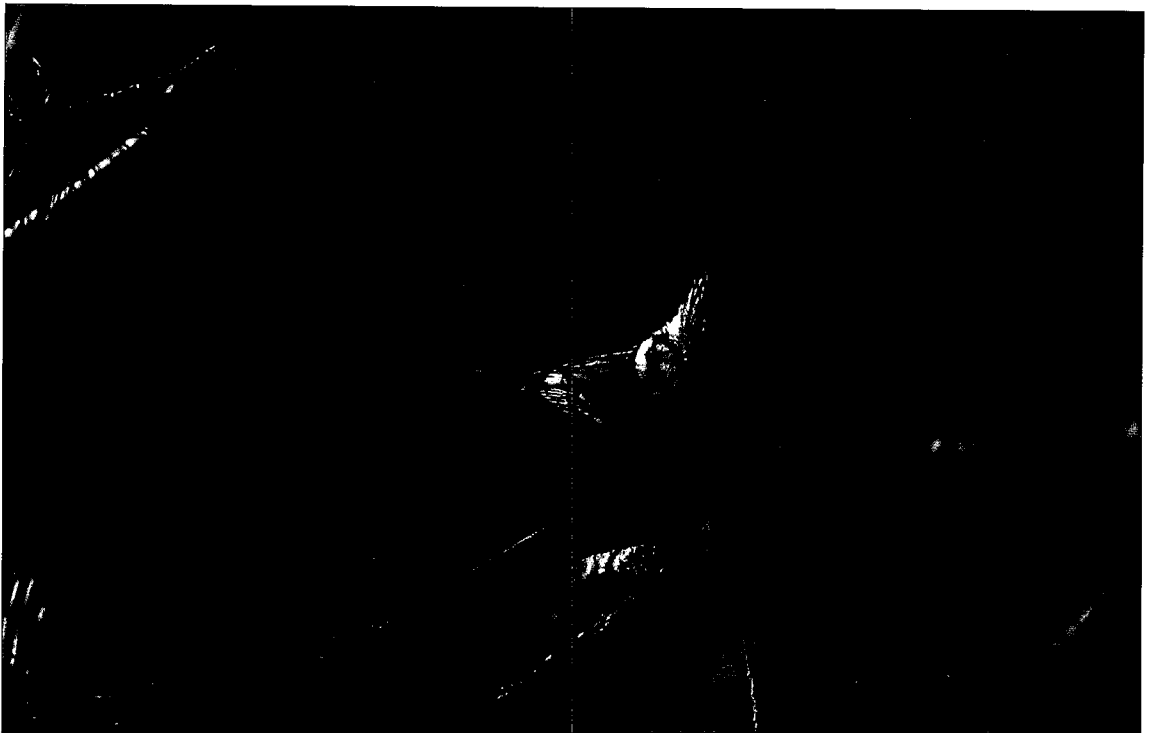
Talitintti on varmaankin yksi tutuimmista ja tyypillisimmistä talvilinnuista Suomessa. Sitä tapaa useilla ruokintapaikoilla ja talvellakin asutuksen ulkopuolella. Merkittävimpiä määriä yksittäisiltä ruokinnoilta ja TLL:sta: 26.12. Lie keskusta TLL 120p (JH,AH,KNu), 1.1. Pol Varonen 10p (J.Leppänen/HL), 3.1. Joe Rantakylä 10p (HM), 7.1. Juu keskusta 266p (JL), 17.1. Kon Kontioniemi 10p (JVe), 23.1. Joe Nolja Linköpinginkatu n10p ruokinalla (UP), 6.2. Vär Patsola 25p (HKi), 16.2. Kon Pyytivaara 10p (VMS).

Sinitiaainen *P. caeruleus*

Sinitintti on levittänyt voimakkaasti "reviiriään" pohjoista kohden. Näyttäisi edelleen siltä, että Keski-Karjalan kunnissa niitä on kuitenkin enemmän kuin esim. Juuan ja Nurmeksen korkeudella. Joka tapauksessa se on tuttu laji ruokinnoilla siinä missä talitinttinkin. Seuraavassa merkittävimpiä määriä yksittäisiltä ruokinnoilta ja TLL:sta: 26.12. Lie keskusta 16p TLL (JH,AH,KNu), 1.1. Pol Varonen 10p (J.Leppänen/HL), 2.1. Vär keskusta 71p TLL (HKi), 7.1. Juu keskusta 38p TLL (JL), 6.2. Vär Patsola 25p (HKi)

Hömötiainen *P. montanus*

Hömötintti on talvellakin enemmän metsien tiaslaji kuin talitintti. Mutta sitäkin näkee monilla ruokintapaikoilla. Seuraavassa suurimpia parvia yksittäisiltä ruokinnoilta ja TLL:sta: 1.1. Pol Varonen 10p (J.Leppänen/HL), 2.1. Lip Haapovaara 5p (UP), 7.1. Juu keskusta 17p TLL (JL), 5.2. Kon Pyytivaara 5p (VMS)



Töyhtötiainen, havumetsiemme reipas ilopilleri. © Jari Vesterinen

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Vakaa kanta jatkui siten, että useimmiten tätä töyhtöpäätä näkee yksitelten tai pareittain havupuiden latvus-
toissa ruokailemassa. Yksi suurempi "parvi" osui ruokinnalle 2.1. Lip Haapovaara 3p (UP). Seuraavassa ilmoitetut havainnot kunnittain: Kon 10 (MP, JVe, VMS), Lip 6 (UP), Joe 4 (UP), Rää 2 (AL), Kes 2 (JHy, THy).

Kuusitiainen *P. ater*

Havaintoja tuli entiseen - vähäiseen malliin. Havaintoja tehtiin yhteensä 23 yksilöstä (98/99: 18, 97/98: 15 ja 96/97: 8): Seuraavassa kaikki havainnot kunnittain: Kon (7): 13.12. Jakokoski Kotivaara ä1p (MP), 20.12. Jakokoski Nälkövaara 2p (MP ym.), 9.1. Jakokoski Käkisuo 1p (MP), 9.2. Pyytivaara Pitkälampi ä1 (VMS), 25.2. Pyytivaara Hölmölä 2p (VMS), Lip (3): 2.1. Haapovaaran koulu 2p (UP) ja 2.1. Mutkanvaara 1p (UP). Out (2): 3.12. Rikkaranta 2p (AV, LV). Joe (1): 8.1. Noljaakka 1p (UP). Toh (1): 23.1. Kaurila 1p (KV). Rää (1): 5.12. Haapasalmi 1p ruokinnalla (HKo, MH, TN). Kit (6): 12.12. Vanha-Puhos 6p (JHy, THy)

Kes (2): 19.12. Varmonniemi 2p (JHy, THy)

Lapintiainen *P. cinctus*

Harvoin talvella P-K:ssa nähty tiaisla-
ji. Nytkin vain yksi ilmoitus mitä ilmeisemmin talvehtineesta lapintiaisesta 15.3. Nur Mujejärveltä (T.Kiiskinen/HL).

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Erinomaiset pyrstötintitalvet jatkuivat. Ilmoituksia kaikkiaan 53 kpl ja yksilöitä päällekkäisyydet karsien 342yks (98/99: 48 ilmoitusta 88 yks, 97/98: 3 ilmoitusta 16 yks.). Vähintään 10 yksilön parvia nähtiin 22 kpl, joista suurimmat: 7.12. Juu Nunnanlahti, Vinkarin-
niemi 21p (Auvo Sapattinen, VMS), 3.2. Joe Rantakylä 25 p (JaV), 23.12. Lip Roukalahti n20p (PP), 20.2. Joe Rantakylä 20p (J.Alm/PZ). Lisäksi pyrstötintit kunnittain: Joe 100, Kit+ Kes 44, Kon 48, Lip 30, Out 14, Eno 30, Lie 13, Rää 25, Juu 26, Kii 10, Ilo 2.

Marjalinnut

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Tilhi esiintymisen oli tosi vaatimaton edellisen erinomaisen talven jäl-

keen. Seuraavassa merkittävämmät "massat" mainittuna: 5.12. Joe Niinivaara 20p (VJ, PM, KLa), 6.1. Kon Jakokoski 4p (MP), 9.1. Joe Noljaakka 6p (AL), 30.1. Lip Ylämylly 3p (LL), 1.-3.2. Kon Kontioniemi 6p (JVe), 12.2. Joe Noljaakka 11p (AL), 13.2. Joe Marjala 12p (PMa) ja 15.2. Joe Rantakylä 5p (KLi).

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Jos tilhiä oli vähän, niin taviokuurnia ei havaittu juuri ollenkaan. Vain pari ilmoitusta: 4.12. Kon Pyytivaara 2 S->p (VMS), sekä 24.1. Rää keskusta 4p/N (Kristiina Eskonen).

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Myös räkättejä sai etsiä suurennuslasin avulla, jos niitä halusi nähdä. Seuraavassa harvalukuiset havaintoilmoitukset: 23.12. Joe Niinivaara 1kiert (HKo), 29.1. Juu keskusta 1p (HL) ja 1.2. Lie Rantala 1p (R.Kejonen/EL).

Mustarastas *T. merula*

Niukasti havaintoja: -11.12. Joe Merimiehenkatu 1p (AuP). Tämän jälkeen vasta maaliskuulla mustista rastaista alkoi tihkua ensimmäisiä tietoja. Ensimmäinen havainto yhdestä koiraas-

ta 22.3. Toh Kemieltä (Elisa Siponen/HKI). Oletettavasti osa maaliskuun lopulla ilmaantuneista mustarastaista on talvehtinut P-K:ssa.

Varpuslinnut lepinkäisistä sirkkuihin

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*
Isolepinkäistä tavataan talvisin säännöllisesti P-K:ssa, vaikkakin harvalukuisena talvehtijana. Seuraavassa tiedot kaikista kymmenestä lepinkäisestä: 21.11. Vär keskusta 1p (HKi), 5.12. Pyh Mulo 1p (HKO,MH,TN), 5.-12.12. Lip Viinijärvi Kontkala 1p (VJ,PM, KLa ym.), 5.12. Lip Pahapohja 1p (PP, KR,SH), 8.12.Vär Niirala 1p (Matti Sairanen/HKI), 13.12. Lip Mattisenlahti 1p (AL), 14.12. Rää Oravilahti 1p (AL), 16.12. Lie Vieki, Lieksanvaara, Tuomainen 1p (matkailuyrittäjä Taisto Tuomaisen mukaan lintu on ollut paikalla koko syksyn/ ilm. Reijo Kejonen), 9.1. Kit Kiteenlahti 1p (JHv,Thv), 14.1. Rää Jaama 1p (A.Vaittäinen/MH), 22.2. Vär Selkäkylä 1p (J.Moisanen/HKi).

Koskikara *Cinclus cinclus*
Koskikaroja polski tänäkin talvena kohtuulliset määrät Pohjois-Karjalan avoimissa koskissa. Kokonaismääräksi muodostui ilmoitusten mukaan laskettuna 25 yks. (98/99: 29 yks., 97/98: 73 yks.). Lieksa on edelleen koskikarujen valta-alueita P-K:ssa. Erityisesti Ruunaan kosket vetävä karoja puoleensa. Suurimpia esiintymät: 20.-23.2. Lip Siikakoski 4p (UP,JVe) ja 25.2. Lie Ruunaa Neitikoski ja Murokoski yht. 4p (P.Kunttu). Nytkään ei mm. Kiihtelysvaarasta, Outokumusta ja Tuupovaarasta saapunut yhtään karailmoitusta. Todellisuudessa näillä alueilla lienee ollut muutamia karoja talvehtimassa. Havaintomäärät kunnittain: Lie 7, Kon 7, Lip 5, Joe 3, Kit 3.

Kottarainen *Sturnus vulgaris*
Kottaraisia ei tavattu tänä talvena maakunnan parhaalla kottaraisten talvehtimispaikalla Joe Kontiosuon kaatopaikalla. Mutta pari havaintoa tuli kuitenkin muualta: 14.-15.1. Kit Hutsi 1p (ST) ja mahdollisesti jo kevätkuultolta saapunut 3.-6.3. Lie Rantakylä 1p ruokinnalla (M.Turunen/EL).

Peippo *Fringilla coelebs*
Vain neljä ilmoitusta: 3.12. Out Joki-

pohja 1p (Ulla Soinen,AV), 4.12. Out Kuusjärvi 1p (AV), 4.12. Kit keskusta, Vesitormentie ♀ p (UP), sekä 2.1. Vär keskusta ♂ (HKi). Kahtena edellisessä talvena oli päästy kuitenkin kohtuullisiin lukuihin (98/99: 14 yks. ja 97/98: 26 yks.).

Järripeippo *F. montifringilla*
Pohjois-Karjalassa peipon pohjoisempi "sukulainen" talvehtii harvinaisena. Tänä talvena yksi koiras sinnitteli vuoden vaihteeseen asti Kiteen keskustassa 10.11.-30.12. (UP).

Varpunen *Passer domesticus*
Varpunen on yleinen laji asutuksen yhteydessä sekä maaseudulla että taajamissa. Seuraavassa pari merkintää niiden määrästä: 16.12. Joe Rantakylä Mastotie 60p (HM), 19.12. Joe Nolja-ka, Noljaankaari-Mujusenpiha-Wallenkatu 50p (UP). Summa eri ruokinnolla olleista varpusista. 26.12. Lie keskusta 86p TLL (JH,AH,KNu), 7.1. Juu keskusta 225p (JL).

Pikkuvarpunen *P. montanus*
Pikkuvarpunen on viime aikoina ilmeisesti syrjäyttännyt varpusen asemaa ainakin Joensuun seutuilla. Pikkuvarpusista seuraavat numerotiedot: 4.12. Joe Rantakylä Mastotie 15p (HM), 19.12. Joe Nolja-ka, Noljaankaari-Mujusenpiha-Wallenkatu 50p, 2.1. Vär keskusta 130p TLL (HKi), 15.1. Kon Lehmo 20p (KV).

Nokkavarpunen *Coccothraustes coccothraustes*
Pari talvea sitten nokkiksia talvehti erityisesti Värsilässä kymmenittäin. Nyt jäätin ainoastaan yhteen havaintoon: 3.-13.12. Kit Ojamäki, 1p ruokinnalla (Koti-Karjala-lehti/UP).

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*
Punatulkku on suhteellisen yleinen näky ruokinnolla. Seuraavassa merkittävimmät havainnot: 19.12. Kon Jakokoski Nälkövaara 14p ja 6.1. 18p (MP), 29.12. Kii Vihtakoski 30 p (AL, OG); olivat kerääntyneet Vihtakosken voimalan yläpuolelle nokkimaan jälttä jotakin (syötävää?, juotavaa?). 16.1. Kon Jakokoski Tasanen 15p (MP). Lisäksi mainittakoon suuntaa-antavana tietona punatulkkujen päivittäisen määrän vaihtelusta: 15.11.-19.12. Kon Pyytivaara Hölmölä 10-18p, ja 2.1.-28.2. 3-15p (VMS).

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*
Pähkinänakkeli on varsin vähälukuisen laji P-K:ssa. Ensin harvinaisen mielenkiintoinen vaellushavainto: 15.12. Vär Niirala VR-asema a3a N klo 15.30 (Harto Päivinen/HKi). Yksi nakkeli pari on asustellut 1990-luvun puolivälistä alkaen Kontiolahden Rantakylässä. Nyt sieltä ei tullut talvehtimistietoa. Sitä vastoin Kontiolahden keskustassa Räsäläntiellä kävi ruokinnalla yksi nakkeli 26.11.-29.2. (HH).

Tikli *Carduelis carduelis*
Tikli on harvalukuinen talvehtija. Niitä havaittiin talven mittaan kuitenkin suhteellisen paljon. Seuraavassa 9 havaintoa 19 yksilöstä (98/99 3 havaintoa 12 yksilöstä ja 97/98: 5 havaintoa 6 yksilöstä): 4.12. Out Kaatopaikka 1p (AV), 9.1. Joe Nolja-ka Roskildenkatu 1Ä (UP), 9.1. Kit Piimäjärvi 1p ruokinnalla (V.Rinne/MH), 13.1. Vär Niirala 1p ruokinnalla (J.Raerinne/HKi), 7.-9.2. Joe Nolja-ka Jokitorppa 2p (UP), 12.2. Joe Piilko 2p (PZ), 13.2. Joe Nolja-ka 3p (PZ), 17.2. Kes Kereli n10p tien penkalla (KM).

Hemppo *C. cannabina*
Yksi myöhästelijä havaittiin: 5.12. Joe Kontiosuon jäteasema 1p (AP,KLi, AV).

Viherpeippo *C. chloris*
Viherpeippo on kuulunut perinteisesti osittaismuuttajiin, ja viime vuosina sen kannasta yhä enemmän on jäänyt Suomen talveen. Seuraavassa merkittävimmät havainnot: 1.12. Juu kk, Eevalanpelto 80p (HL), 1.1. Joe Nolja-ka Linköpinginkatu 80p (UP), 2.1. Vär keskusta 271p (3a) TLL (HKi), 6.2. Vär Niirala 100p (HKi), 27.2. Rää Haapasalmi 60p (MH).

Urpiaainen *C. flammea*
Talven kuvaan kuului todella vähäinen urpiaisten esiintyminen. Jos niitä nähtiin, olivat myös parvet pieniä korkeintaan muutaman kymmenen kokoisia. Helmikuun loppupuolella on kuitenkin havaittavissa jonkunlaista parvikoon kasvamista, mutta muuten määrät pysyttelivät vaatimattomalla tasolla. Talven kokonaismääräksi arvioisin varovaisesti vain 210 yksilöä (99/98: 2000, 97/98: 3100). Seuraavassa suurimmat parvet ajanmukaisessa järjestyksessä: 4.12. Out Kaatopaikka

40p (AV), 5.12. Joe Kontiosuon jäteasema 50p (AL,OG,UP), 22.12. Kon Jakokoski 12p (MP), 16.1. Vär Patsola 14p (PZ), 15.2. Kon Pyytivaara Hölmölä 21p (VMS). Ja edelleen määrät kunnittain: Kon 69, Joe 73, Vär 15, Lie 10, Lip3, Out 40, Rää 2. Lisäksi mainittakoon urpiaislajina ilmoitettu 16.1. Vär Patsola 20p (PZ).

Tundraurpiainen *C. hornemanni*
Vaikka urpiasparvet olivatkin vähissä, onnistuttiin tundraurpiaisia sentään näkemään suhteellisen helposti. Muutamissa parvissa oli jopa seitsemän tundraurpiaista. Yhteismääräksi sain 28 yksilöä (98/99: 14, 97/98: 41). Seuraavassa kaikki ilmoitetut tiedot: 4.12. Out Kaatopaikka 2p (AV), 22.-26.12. Kon Jakokoski 4-7p (MP), n.24.12. Rää Haapasalmi 1p ruokinnalla (MH), 16.1. Vär Patsola 6p (PZ), 17.1. Kon Jakokoski Tasanen 4p ja Jakokoski Nälkövaara 4p (MP), 14.2. Joe

keskusta Eteläkatu 1p (UP), 22.-26.2. Kon Pyytivaara 1-3p (VMS).

Vihervarpunen *C. spinus*

Urpiaisten tavoin vihervarpusetkin olivat vähissä. Niistä tuli tarkalleen vain yksi ilmoitus: 24.1. Joe keskusta 4 kiert. (HPi).

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Keltasirkkuja tapaa talvisin tyypillisesti kauralyhteiden kimpusta. Sekin on viime vuosina entistä useammin jäänyt Suomen karuun talveen. Keltasirkkujen suurkeräntymä havaittiin Lip Viinjärvi Siikakosken pelloilla puimattomalla tantereella, missä "laidunsi" ennätysellinen parvi: 6.12. 2000p ja 11.12. peräti 2500p (PZ). Seuraavassa muita suurimpia parvia: 1.1. Pol Varonen 80p (J.Leppänen/HL), 2.1. Joe Kontiosuon jäteasema 300p (HKO,KLa), 7.1. Juu keskusta 63p TLL (JL), 1.2. Kit Korkeakangas n200p

(S.Pakarinen/MH), 3.2. Kon Pyytivaara Hölmölä 43p (VMS), 12.12. Rää Haapasalmi 200p ja 27.2. 100p (MH).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

11.12. Lip Viinjärvi 'Siikakosken pelto' 1♀ W (PZ). Laskeutui hetkeksi keltasirkkujen jymyparveen.

Kirjallisuus

Kontkanen, H. 1997: Talvilinnut 1996/97 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 24 (4):24-31.

Paakkunainen, U. 1999: Talvilinnut 1998/99 Pohjois-Karjalassa - Siipirikko 26 (4):14-23.

Parviainen, A. 1999: Talvilinnut 1997/98 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 26 (1):3-10.

ALULA

Lintuharrastajan ykköslehti
nyt kokonaan suomenkielisenä!

Hallitsetko jo kaikki vaikeasti
tunnettavat lajit ja mahdolliset
uudet pinnat. Alulan siivellä
pysyt ajan hermolla.

Alulan toimitus

Annika Forsten
Pekka Keskinen
Juha Laaksonen
Tom Lindroos
Dave McAdams
Pekka J. Nikander
Jari Peltomäki
Antero Topp



Toimitusavustajat

Per Alström
Mark Brazil
Dick Forsman
Martti Hario
Lars Jonsson
Hannu Jännes
Matti Kapanen
Paul Lehman
Killian Mullarney
Hadoram Shirihai

Haluan tilata Alulan vuosi kerran 2001

Vuositilaus 160,-

Jatkuva tilaus 150,-

Vanhat irtonumerot (1-2/95, 2-3/96, 1-4/97) 30,- ja vuosien 1998-2000 irtonumerot 40,- + postituskulut
Tilaan seuraavat irtonumerot:

Erikoistarjous!! Kun tilaat Alulan vuosikerran 2001, saat vuoden 2000 viimeisen numeron ilmaiseksi ja vanhat irtonumerot hintaan 20,- + postituskulut (ei koske vuosien 1999 ja 2000 numeroita).

Tilaan Alulan vuosikerran 2001 ja seuraavat irtonumerot:

Täytä oheinen tilauslomake ja lähetä se Alulan osoitteeseen:
Alula, Knapantie 49, 10160 Degerby. Puh. ja fax. 09-221 4914,
GSM 040-574 1535, Email: antero.topp@alula.fi

Nimi: _____

Osoite: _____

Maksan pankkisiirrolla

Maksan luottokortilla (VISA/MASTERCARD/EUROCARD)

Kortin nro. _____

Voimassa _____

Allekirjoitus _____



Harmaasieppoja rengastettiin vain kaksi. © Ari Latja

Höytiäisen kanavan lintuasema 2000

Ari Latja

YLEISTÄ

Miehitysvaikeuksista johtuen laskeva suuntaus jatkui aseman toiminnassa. Kevään miehitys oli vielä varsin hyvä, mutta syksyllä vakioverkot olivat käytössä vain kerran! Rengastusten kokonaismäärä oli 666 ja lajejakin kertyi vain 48 (taulukko 1). Rengastajina toimivat Juha Miettinen (340 rengastusta), Ari Latja (170) ja Markku Huttunen (156). Tou-

kuussa asemalla vieraili taas kaksi yliopiston kurssia ja runsaasti koululuokkia. Vuoden ilahduttavin tapaus oli uuden tornin rakentaminen vanhan tilalle elokuussa, mistä vielä kerran kiitos ahkeralle talooporukalle.

VERKKOPYNTI

Huhtikuun aikana rengastettiin

Taulukko 1. Rengastukset Höytiäisen kanavan lintuasemalla 2000.

Laji	Kevät	Syky	Yht.
Teikkä	1	-	1
Ruskosuohaukka	-	2	2
Pikkutylli	1	-	1
Lapinsirri	2	-	2
Suokukko	3	-	3
Taivaanvuohi	1	-	1
Liro	2	-	2
Helmipöllö	-	1	1
Käpytikka	3	-	3
Pikkutikka	7	-	7
Metsäkirvinen	1	-	1
Niittykirvinen	5	-	5
Västäräkki	3	-	3
Keltävästäräkki	3	-	3
Peukaloinen	1	-	1
Rautiainen	-	1	1
Punarinta	16	-	16
Satakieli	1	-	1
Leppälintu	8	-	8
Pensastasku	1	-	1
Kivitasku	1	-	1
Mustarastas	3	1	4
Räkättirastas	34	16	50
Punakylkirastas	72	42	114
Laulurastas	2	9	11
Pensassirkkalintu	1	-	1
Ruokokertunen	42	-	42
Ryhtikertunen	1	-	1
Kultarinta	1	-	1
Lehtokerttu	23	-	23
Pensaskerttu	15	-	15
Hernekerttu	7	-	7
Pajulintu	92	-	92
Tiltalti	1	-	1
Harmaasieppo	2	-	2
Kirjosieppo	20	1	21
Pikkusieppo	1	-	1
Hömötiainen	3	3	6
Talitiainen	68	7	75
Siniäinen	15	8	23
Pyrstötiainen	2	43	45
Puukiiپیچ	8	-	8
Pikkulepinkäinen	1	-	1
Peippo	17	-	17
Järripeippo	3	-	3
Punatulku	2	-	2
Punavarpunen	5	-	5
Pajusirkku	30	-	30
Yhteensä	532	134	666

ruokintapaikoilta 44 lintua. Niistäkin suurin osa oli jo muuttolintuja, esimerkiksi rastaita, punarintoja, leppälintuja ja tilitalti.

Kevään vakiopyynti alkoi 2.5. jatkuen tiiviinä 11.6. asti (toukokuu 22, kesäkuu 6 päivää). Rengastusmäärät olivat vaatimattomia ja yhteismäärissä jäätettiin 319 lintuun. 'Runsaimmat' lajit olivat pajulintu (92 rengastusta), ruokokerttunen (42), pajusirkku (30) ja lehtokerttu (23). Mukaviakin lajeja saatiin: 22.5. kultarinta ja satakieli sekä 2.6. pensassirkkalintu, rytikerttunen ja pikkusieppo.

Syksyllä varsinaista vakioverkopyyntiä oli siis vain yhtenä

päivänä: 15.10. rengastettiin 60 lintua, joista 43 pyrstötiaisia ja loput muita tiaisia. Pyrstötiaisilahan oli kenties kaikkien aikojen vaellussyksy ja jatkuvalla pyynnillä olisi varmasti päästy ennätyslukuihin. Rastastutkimukseen liittyen pyydettiin sentään 60 rastasta, lähinnä punakylkiä (42) ja räkättejä (16). Rastaspynnin ohessa saatiin helmipöllö 12.10.

EMOT JA POIKASET

Rengastettujen pesä- ja maasto-poikasten ja emojen määrät on esitetty taulukossa 2. Ruskosuohaukkojen pesintä oli mennyt hyvin. Pesällä oltiin taas kuitenkin hieman myöhässä ja neljästä

Taulukko 2. Poikas- ja emorengastukset 2000.

Laji	Emoja	Poikasia	Yht.
Telkkä	1	-	1
Ruskosuohaukka	-	2	2
Taivaanvuohi	-	1	1
Pikkutikka	2	5	7
Mustarastas	2	-	2
Räkättirastas	1	17	18
Punakylkirastas	8	41	49
Talitiainen	6	53	59
Siniäinen	2	11	13
Kirjosieppo	3	6	9
Yhteensä	25	136	161

poikasesta kaksi otti siivet alleen. Maininnan arvoisia ovat myös pikkutikkapokioke emoineen, telkkänaaras ja taivaanvuohen maastopokioke.



Ruskosuohaukan poikasten rengastaminen on vetistä puuhaa. © Ari Latja

Englanti - sumujen ja lintujen saari

Rengastus aloitettiin ennen auringonnousua.

kuvat ja teksti: Ari Latja

Käymääni koulutukseen liittyi mahdollisuus ulkomaan työharjoitteluun. Tarkoitukseni oli saada kokemusta käytännön työskentelystä linnustonsuojelun ja ulkomaisten lintuharrastajien parissa samalla kun kohentaisin kielitaitoani. Paras kohde tässä mielessä oli ilman muuta Brittein saaret. Lintuharrastus on erittäin suosittua tässä lintuharrastuksen emämaassa ja lisäksi suurin osa Suomeen ulkomailta tulevista lintuturisteista on englantilaisia. Sieltä löytyy myös runsaasti suojelualueita, jotka mielellään ottavat vapaaehtoisia töihin.

Englannissa järjestetään vuosittain Euroopan suurimmat lintuharrastusmessut. Kun huomasin netistä, että messut järjestetään Rutland Waterin linnustonsuojelualueella, otin yhteyttä sen johtajaan ja sovin viettäväni elokuun 2000 heidän alueellaan. Samalla voisin osallistua lintuharrastusmessuihin. Toinen isäntäni oli Royal Society for the Protection of the Birds (RSPB) eli paikallinen lintuharrastajien kattojärjestö. Sillä on yli miljoona jä-



Käskynjako suuren tammen alla.

sentä ja niinkuin kävi ilmi hallinnassaan noin 150 lintujensuojelualuetta ympäri Iso-Britanniaa. Näillä on yleensä jonkin verran vakituista henkilökuntaa, mutta suurin osa töistä tehdään niilläkin vapaaehtoisten voimin. Niinpä laitoin toukokuussa hakemuksen vapaaehtoistyöntekijäksi jollekin näistä alueista syyskuun ajaksi. Itse toivoin pääseväni rannikolle voidakseni katsella merilintuja. Minulle osoitettiin kuitenkin Blacktoft Sandin suojelualue Yorkshiressä.

Rutland Water

Rutland Waterin tekoallas Keski-Englannissa rakennettiin 1975 ja se on Iso-Britannian, ja paikallisten mukaan myös koko Länsi-Euroopan suurin tekojärvi (eivät selvästikään ole kuulleet Lokasta tai Porttipahdasta, joiden rinnalla Rutland Water on pieni lätäkkö). Altaan alle on jäänyt pari kylää ja kirkko. Järvi ja sen rannat ovat suosittua lomaviettoaluetta: pyöräreiteillä on jatkuva trafiikki, rannoilla on aina ka-

lastajia pyytämässä järveen istutetuja kirjolohia, järvellä purjehditaan ja sitä kiertää myös pieni risteilyalus. Uiminen järvessä on kuitenkin mahdotonta veden likaisuuden ja sinilevien vuoksi.

Rutland Waterin suojelualue on tekoaltaan länsipäähän varta vasten rakennettu, säätöön ylläpitämä linnustonsuojelualue. Täällä kuten Englannissa muutenkaan ei ole lintutorneja, vaan lintuja katsellaan maan tasalta piiloista. Niissä pääseekin katsomaan lintuja mukavan läheltä. Tämä onkin tarpeen, sillä tyypillinen brittiläinen lintuharrastaja on hieman erilainen kuin suomalainen: suurin osa kävijöistä on keski-ikäisiä pariskuntia tai eläkeläisiä, joilla on aikaa ja rahaa harrastukselle. Joukossa on myös paljon enemmän naisia kuin Suomessa. Lajintuntemus ei keskimäärin ole lähelläkään suomalaisten harrastajien tasoa. Toki joukossa on 'koviakin' harrastajia ja lintujen tuntijoita.

Suojelualueella on palkattua henkilökuntaa kymmenkunta ihmistä, mutta suurimman osan käytännön töistä tekevät vapaaehtoiset kahden 'wardenin' johdolla. Opastuskeskuksessa päivystävät lähinnä vanhemmat, paikalliset ihmiset. He keräävät pääsymaksut ja kertovat kävijöille alueesta. Erilaisista kunnostus- ja ylläpitotöistä, eli ras-kaimmista hommista, vastaavat siten nuoremmat vapaaehtoiset, joiden joukossa on koululaisia, opiskelijoita ja työttömiä. Osa tekee jatkuvasti täyttä työpäivää, osa saattaa käydä tekemässä esimerkiksi yhden päivän viikossa. Kauempaa tulleet asuvat kuten minäkin alueelle rahdatuissa asuntovau-nuissa. Minun aikani heitä oli kymmenkunta, joukossa Annat Ruotsista ja Puolasta sekä Mikki ja Noja Unkarista. Asuntovau-nut olivat jo koko lailla aikansa palvelleita. Saapumispäivänäni satoi ja vau-nulla huomasi, että vuoteeni yläpuolella oleva kattoikkuna vuoti parista kohtaa suoraan sänkyyn. Noheva monitoimimies Dave on-



Tekosaarilla pesivien kalatiiran poikasten rengastus käynnissä.



Mikki, Rob ja Nick matkalla rengastamaan kalatiiran poikia.

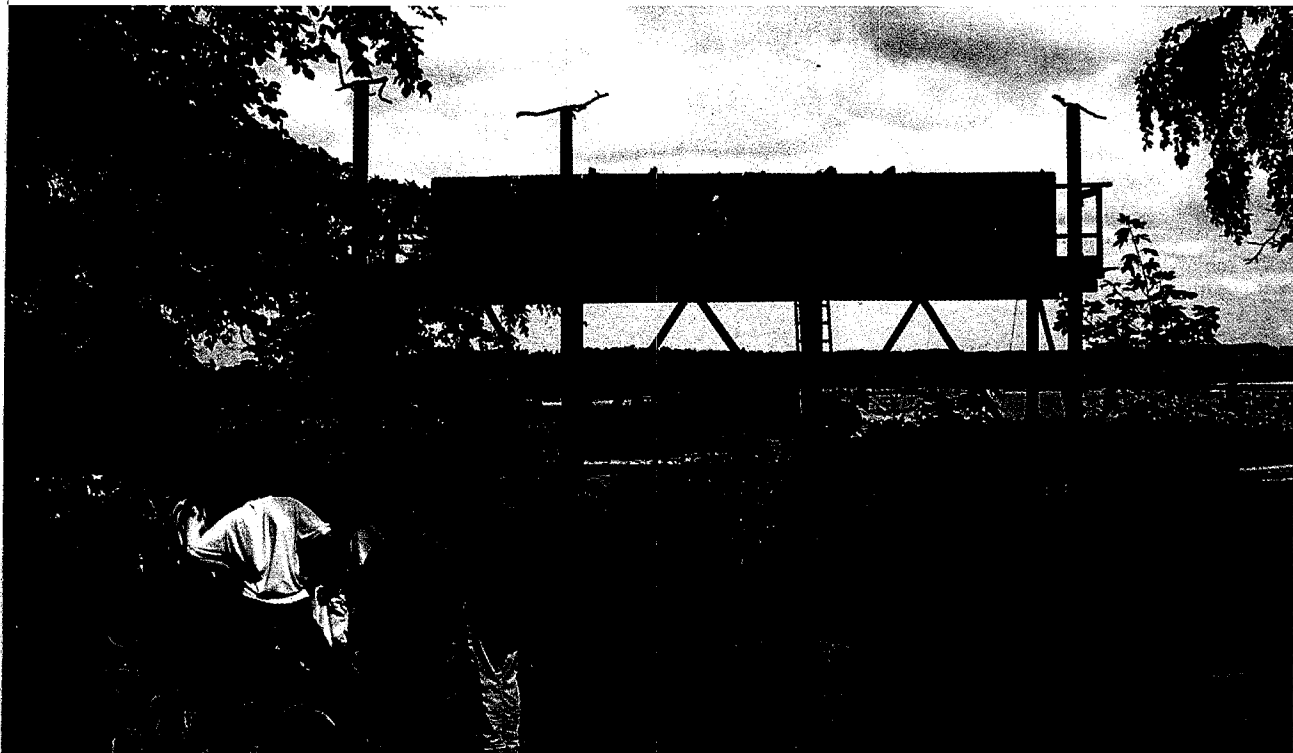
neksi paikkasi sen heti seuraavan päivänä ja sen jälkeen asumisen taso oli siedettävä. Sähköjä ei tosin ollut, ainoa mukavuus oli kaasuhel-la, lähimmälle jääkaapille oli mat-kaa pari sataa metriä ja suihkuun maili. Onneksi parin mailin päässä oli pieni Oakhamin kaupunki, jossa saattoi iltaisin tutustua publi-kulttuuriin.

Rutland Waterin linnusto on moni-puolinen ja runsas. Eniten lintuja on talvella, kun sorsat ja kahlaajat tulevat pohjoisesta talvehtimaan, mutta kyllä elokuussakin jo oli vilskettä. Parhaina päivinä laskin järveltä 50 pikku-uikkua, 300 meri-metsoa, 2000 nokikanaa, 2500 tuk-kasotkaa, pari sataa kyhmyjoutsen-ta ja satakunta harmaasorsaa. Kun tähän lisätään silkkiuikut, kanadan- ja merihanhet, sini- ja lapasorsat, ta-vit, punasotkat ja telkät, oli järvellä yhteensä melkein 10000 vesilintua. Talvella määrät vielä moninkertais-tuvat. Eksoottisempaa lajistoa edu-sti Englannissa villiintyneenä esiin-

tyvä kuparisorsa. Myös har-maahaikaroita ja liejukanoja kah-laili rannoilla runsain mitoin. Varsinaisia kahlaajia oli vielä vähän, run-saimpana työttöhyppä, joita pyöri usean sadan parvina. Harvinaisem-mista lajeista näin mm. silkki-haikaran, mustatitiroja ja etelän-harmaalokin. Vieraillessani alueella uudelleen syyskuun puolivälissä siellä oli satunnaisvieraana nuori palsasirri.

Järven ympäristön pienissä metsä-laikuissa pesi runsaasti lehto- ja tor-nipöllöjä. Parhaana iltana kuulin asuntovau-nulleni ainakin viiden lehtopöllön huhuilua. Aavemaisen hiljaiset, valkoiset tornipöllöt puo-lestaan saalistelivat pelloilla aamu-ja iltahämärissä. Metsiköissä asusti lisäksi mm. vihertikkoja, turturi-kyyhkyjä ja viitatieisiä.

Yksi päätöistäni oli lintujen rengas-taminen. Alueella pyydetään lintuja jatkuvasti verkoilla aivan lintuase-man tapaan. Lisäksi osallistutaan



Kalasääskien totutushäkit.

Kuningaskalastaja on kädessä varsin rauhallinen.



paikalliseen, (siis siihen alkuperäiseen), sisämaan seurantapyyntiin, jonka avulla seurataan mm. lintukantojen muutoksia ja pesinnän onnistumista. Unkarilainen Miki, apunaan tyttöystävänsä Noja, oli aloittanut rengastamisen heinäkuun alussa. Alkukuun rengastelin lintuja heidän kanssaan ja viimeiset kaksi viikkoa yksin heidän palattuaan kotiin Unkariin. Yleisimmät rengastuslajit olivat ruoko- ja rytikerttunen sekä lehto- ja mustapääkerttu. Paikalliset pyrstö- ja hömötiaiset eroavat selvästi suomalaisista: pyrstötiaiset ovat mustapäisiä ja hömötiaiset ruskeita. Hömötiasten erottaminen muutamista rengastamistani viitatisista olikin vaikeaa. Mukavimpia rengastettavia olivat kuningaskalastajat, jotka käteen saatuna ovat erittäin flegmaattisia lintuja.

Rutland Waterin suojelualueella on käynnissä kaksi suurta tutkimushanketta. Jo usean vuoden ajan siellä on toteutettu projektia kalasääsken palauttamiseksi Englannin pesimälajistoon. Skotlannista tuodaan pesiltä otettuja poikasia, jotka kasvatetaan häkeissä lentokykyisiksi ja vapautetaan Rutland Wateriin siinä toivossa, että ne palaavat pesimään alueelle. Muutama edellisvuosina vapautettu lintu pyörikin jo alueella, mutta ne ovat vielä liian nuoria pesimään. Vuonna 2000 vapautettavia lintuja oli kaikkiaan kaksitoista. Kaikille laitettiin keskimmaiseen pyrstösulkaan radiolähetin, jonka avulla ne voitiin halutessa paikallistaa. Lintuja ja niiden käyttäytymistä seurattiin jatkuvasti. Itsekin olin pari kertaa 'osprey watchissa', joka suurimmaksi osaksi pyöri vapaaehtoisten voimin. Neljälle linnulle oli selkään ripustettu myös sateelliittilähetin, jonka avulla niiden muuttomatkaa Afrikkaan voitiin seurata. Syyskuun puolivälissä kaksi näistä oli jo saavuttanut Afrikan, yksi oli hukkunut ylittäessään Biskaijan lahtea ja yksi palloili Ranskassa.

Toinen tutkimuskohde on pikkuvarpunen. Toisin kuin Suomessa pikkuvarpusen kannat ovat Englannissa taantumassa. Taantumiseen on löydetty ainakin kaksi syytä: torjunta-aineiden käyttö ja muuttuneet viljelytottumukset. Rutlandissa viljellään lähinnä vehnää. Aikaisemmin sadonkorjuun jälkeen pellot jätettiin talveksi sängelle, jolloin korjuusta varisheet siemenet tarjosivat runsaan ruokapöydän linnuille. Nykyisin pellot kynnetään välittömästi sadonkorjuun jälkeen ja siemenet sekoittuvat multaan suurimmaksi osaksi lintujen ulottumattomiin.

Lintuharrastusmessut

Meiltä vapaaehtoisilta suurin osa elokuusta meni valmistautuessa kuun lopulla pidettyihin lintuharrastusmessuihin. Messut järjeste-



Lintuharrastusmessujen kaukaisimmat vieraat olivat Australiasta.



Myös paikallisella yhdistyksellä oli osastonsa lintuharrastusmessuilla.

tään pelloille pystytettävissä suurissa teltoissa. Raivasimme kasvilisuutta messualueelta ja kulku-reiteiltä, merkitsimme paikoitus-alueita, pystytimme turva-aitaa ja rakensimme seinä näyttelyosastoille. British Birdwatching Fair (BBWF) on suurin lintuharrastustapahtuma Euroopassa. Sen järjestävät Rutland Waterin suojelualue ja RSPB yhdessä. Messujen tulot menevät aina lintujensuojeluun. Vuonna 2000 kohteena olivat albatrossit ja muut merilinnut, jotka kärsivät valtamerikalastuksesta.

Messujen ajaksi liityin Finnaturen joukkoon ja olin mukana myymässä Suomea englantilaisille lintuharrastajille yhdessä Ulla ja Jari Peltomäen kanssa. Samalla osastolla oli myös Alulan Antero Topp

ja joukon jatkona legendaarinen Lasse J. Laine. Tämä olikin työharjoitteluni parasta antia. Osastolla kävi kuhina ja kiinnostus Suomea kohtaan oli kova. Lontoon murretakin sai siis harjoitella tosissaan. Englantilaisen lintulehden kyselyssä Suomi olikin ollut kuulemma sikäläisiä harrastajia eniten kiinnostava matkakohde Euroopassa. Kaikkiaan messuilla kävi kolmen päivän aikana 17 000 linnuista kiinnostunutta (onneksi eivät sentään kaikki Suomen osastolla).

Vapaa-aikoina kiertelin katselemassa yli 250 näytteilleasettajan osastoja. Sieltä löytyi niin optiikkaa, kirjallisuutta, taidetta kuin lintumatkanjärjestäjiäkin joka lähtöön. Mielenkiintoisimmat keskustelut kävin paikallisen lintu-



Messuilla oli tarjolla myös korkeatasoisia lintumaalauksia.

yhdistyksen sekä Britannian lintu-
asemien osastoilla. Erilaisia kilpai-
luja ja arpajaisia oli myös paljon.
Kun Birdwatching-lehden tun-
nistuskilpailussa oli sekä perjantai-
na että lauantaina suomalainen
voittaja, alkoivat muut jo sunnun-
taina puhua suomalaisten sulkemi-
sestä kisasta!

Englannissa kun oltiin oli ohjel-
massa myös jalkapalloturnaus. Pe-
lasin paikallisten kokoamassa 'Rut-
land Sparrows' joukkueessa, joka
oli varsin kansainvälinen: kaksi
englantilaista, kaksi skottia, unka-
rilainen ja suomalainen. Mitalipe-
leihin emme selvinneet, mutta
hauskaa oli.

Blacktoft Sands

Syyskuun alussa siirryin sitten
Yorkshireen RSPB:n suojelualue-
elle. Blacktoft Sandsin vakituinen
henkilökunta koostuu johtajasta ja
kahdesta 'wardenista'. Vapaaeh-
toisia oli parhaimmillaan töissä
kymmenkunta, osa paikallisia ja

osa kauempaa tulleita. Ainakin
asuinoloni paranivat kerralla. Va-
paaehtoisia varten yhdistyksellä
on Whitgiftin kylässä kolmikerrok-
sinen viiden huoneen asunto kai-
killa mukavuuksilla. Itse sain kat-
tohuoneen, jonka suuresta kattoik-
kunasta kelpasi katsella ympäris-
töä. Ainoa haitta olivat johtajan
vaimon riikinkukot, jotka karjun-
nallaan usein herättivät vähän tur-
han aikaisin.

Useimmat päivät kuluivat opastus-
keskuksessa päivystäessä. RSPB:n
jäsenillä on sen suojelualueille va-
paa pääsy, mutta muut joutuvat
maksamaan kolmen punnan (noin
kolmekymppiä) pääsymaksun.
Seinällä oli taulu, jossa kerrottiin
'what's about' eli mitä lintuja alu-
eella oli nähtävissä. Kun avasin
suuni useimmat katsoivat hieman
pitkään (toivottavasti lähinnä ko-
rostuksesta johtuen), mutta kun
kerroin olevani Suomesta syntyi
usein pitkiäkin keskusteluja. Yllät-
tävän moni oli myös vierailut Suo-
mesta tai suunnitteli tänne tuloa.
Päivystyksen lisäksi hommiin kuu-

lui kaikenlaista vessojen siivouk-
sesta ruovikon raivaamiseen.

Blacktoft Sands sijaitsee kohdassa,
jossa Ouse- ja Trent-joet yhtyvät
suureksi Humber-joeksi. Ousea
ylös johtaa laivaväylä Goolen sata-
makaupunkiin. Ruovikon keskellä
seilaavat valtamerialukset oli-
vatkin aluksi hätkähdyttävä näky.
Suojelualue on pääasiassa ruo-
vikkoa, johon on kuitenkin raivattu
paljaita lietealueita, joiden äärelle
puolestaan on rakennettu kat-
selupiiloja. Laskuveden aikaan
kahlaajat ruokailevat jokien
rantalietteilä, jotka ovat saavutta-
mattomissa. Pohjanmeren voimak-
kaan nousuveden työntyessä
Humber-jokea ylös linnut kuiten-
kin pakkautuvat raivatuille alueil-
le kävijöiden ihailtaviksi. Parhaim-
millaan lietteillä steppaili (ei kui-
tenkaan yhtä aikaa) 50 suosirriä, 40
kuovisirriä, 110 punajalkavikloa,
30 valkovikloa, 50 suokukkoa, 200
töyhtöhyppää, 10 mustapyrstö-
kuiria sekä joitakin pikkujä- ja isosir-
rejä, musta- ja metsävikloja sekä
tyllejä ja pikkutyillejä. Viidenkym-

menen taivaanvuohen parvi saattoi kesken kaiken pelmahtaa ylös ruovikosta ja läheisillä kynnöspelloilla pyöri 2000 kapustarintaa.

Ilmatilaa hallitsivat muutto-, tuuli- ja ruskosuohaukat. Englannissa harvinaista oli mehiläishaukkojen runsas esiintyminen. Itätuulet olivat ilmeisesti ajaneet niitä tänne joukottain normaalisti Manner-Euroopan ylittävältä muuttoreitiltä. Koko syyskuun alueella oleskeli 2-3 nuorta kapustahaikaraa ja kova rari oli myös näkemäni kurki, joita

Englannissa elää vakituiseen vaintusinan verran. Muuta lajistoa edustivat mm. harmaahaikarat, ristsorsat, luhtakanat ja kuningaskalastajat. Blacktoft on myös tunnettu pesivistä avoseteistään ja viiksitimaleistaan. Avosetit olivat jo muuttaneet etelään, mutta veikeisiin viiksitimaleihin törmäsi ruovikossa kulkiessaan tämän tästä.

Kaksi kuukautta kului aivan liian nopeasti ja syyskuun lopussa harmittelin, kun en ollut ottanut pitempää työharjoittelujaksoa. Vie-

railun aikana sain paljon uusia ystäviä, joista neljä on jo tänä kesänä tulossa Pohjois-Karjalaan lintuja katselemaan. Itse toivon vielä joskus uudelleen pääseväni sumujen saarelle.



S U O J E L U K U U L U M I S I A



Järjetön tiirayhdyskunnan tuhoaminen

Mustakalliolla, Höytiäisen länsiosassa sijaitsevalla lintusaarella tehtiin käsittämätön rikollinen tuhotyö juhannuksena 2000.

Useita kymmeniä kalatiiran pesiä ja vasta kuoriutuneita poikasia tuhottiin ja tapettiin silmittömästi. Myös kalalokin ja naurulokin pesät joutuivat vimmaisen tappamisen kohteeksi.

Pesintävaihe linnuilla oli juuri herkimässä vaiheessa. Näin ollen tuhot muodostuivatkin lähes totaalisiksi. Pesintäkauden ollessa jo näin pitkällä, ei uuteen pesintäänkään jäänyt enää mahdollisuutta. Kesällä 2000 kyseinen tiirayhdyskunta oli Höytiäisen ainoa suurempi kolonia.

Tiiraja ei pesinyt toisaalla kuin yksittäin, ja muutamat vanhatkin pesimäluodot olivat tyhjiillään. Tuhon vaikutukset heijastuivatkin ainakin muutaman vuoden päähän.

En puutu tässä sen tarkemmin tapauksen yksityiskohtiin. Totean vain sen, että teurastuksen jäljet oli nähtävissä vielä päivien päästä itse tapahtumasta. Joensuun käräjäoikeus tuomitsi tekijän tuntuviin korvauksiin ja sakkoihin. Tapauksella olikin selvä ennakkotapauksen luonne.

Sisäsuomen järviolueilla ei ole juurikaan "perinteitä" näissä asioissa. Merialueillamme voidaan puhua perinteistä paremmin. Niin suojelun, rauhoitusten kuin valvonnankin vinkkelistä.

Järvisuomen kokonaisvaltaisessa (myös linnut) suojelussa on vielä suuresti kehittämistä ja parantamista. Sen tulisi olla yksi tärkeimmistä haasteista ympäristöviranomaisillekin.

Tässä kyseisessä tapauksessa ympäristölainsäädäntö ei ollut pelkkää sanahelinää. Oikeudellinen toteen näyttäminen on tällaisissa tapauksissa usein vaikeaa, joskus jopa mahdotonta. Ko tapauksessa suurin kiitos kuuluu ihmisille, jotka eivät katsoneet tapausta läpi sormien, vaan toimivat. Tämän tyyppisiin (törkeisiin) rikoksiin ei juurikaan voida vaikuttaa ennaltaehkäisevästi. Ainoaksi keinoksi jää oikeudellinen vastuuseen saattaminen. Riittävät sanktiot on sitten se viimeinen ennaltaehkäisevä keino. Sitä ennen on tietysti huolehdittava riittävästä neuvonnasta, tiedottamisesta ja ympäristöarvojen kartoittamisesta. Yhtä harmillisia ovat myös ne lintutuhot, jotka johtuvat pelkämästä "tyhmyydestä" eli tietämättömyydestä. Oli sitä sitten missä tahansa.

Heikki Pönkkä puh. 040 543 0011

"ILMOITUKSIA"!!!

Tosikot:

Markku Halonen (©-man ja ideointi)
& Harri Kontkanen (muuten vaan
sähläämässä mukana)

Kuva 1. Kiikarinpyörityskilpailuja järjestetään epäsäännöllisesti eri muutonseurantapaikoissa kehnoina muuttopäivinä havainnoimaan kyllästyneille orneille. Parhaimmillaan esim. Kiteen Hatunvaaralla ollaan ylletty lähelle 1000 kierrosta/minuutti, jolloin varo-alue on 500m. (Tämä huomioksi tunnettuja muutonseurantapaikkoja lähestyttäessä).



Kuva 2. Vanhojen metsien inventointi on päässyt hyvään vauhtiin. Kuvan reipasotteinen nuori ja innokas inventaattori on tällä hetkellä huhupuheiden mukaan edennyt jo Uralin tuolle puolelle. Mikäli rajamuodollisuuksista ja harmaakarhuista selvittää, Amazon saavutettaneen juhannuksen kieppeillä.

Kuva 3. Kenestä leivotaan talven 2001/2002 pinnakuningas Pohjois-Karjalassa? Yli 200 lajia helmikuun loppuun mennessä havainneille tarjotaan automaattisesti oikeus istuttautua valtaistuimelle loppukevääksi, ja voittajalle muovillaan lumesta valtaistuin seuraavaksikin talveksi.



Kuva 4. Lintuturistikulinaristi testaamassa Aunuksessa hanhipataa hapankaalilla höystettynä. (Trappipata unkarilaisen keittion tapaan oli kuulemma parempaa).

Siipirikon katsauksissa käytettäviä lyhenteitä

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspukuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, yöm = yömuutolla kuultu (esim. *Tur iii* 500 yöm = 500 ä (ääntä), mutta *Cla hye* 50 yöm = 50 a (parvea) (tarkemmin kts. SR4/98 s. 10)), a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikainen, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, sp = laji, ^{1kv}jne. = ikä kalenterivuosisssa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = äännelevä, Ä = laulava tai soidinäännelevä (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HR = Hannu Räsänen	KJ = Kari Jaskanen	PP = Petri Palviainen
AJ = Aimo Jukkara	IN = Ismo Nousiainen	KK = Kimmo Koskela	PPa = Pekka Parvinen
AK = Ari Kokkonen	IP = Ilkka Porali	KLa = Kalle Larsson	PSa = Pirjo Saramäki
AKa = Ali Karhu	IU = Ilari Uotila	KLe = Kalervo Leppänen	PS = Pekka Stén
AL = Ari Latja	JA = Jorma Auvinen	KLi = Kari Lindblom	PT = Pertti Tolvanen
AM = Antti Marjokorpi	JaV = Jani Varis	KLv = Kalle Leivo	PZ = Pentti Zetterberg
AN = Airi Nevalainen	JH = Jukka Heikkinen	KM = Kimmo Martiskainen	RJ = Risto Juvaste
ANy = Arvi Nygren	JHa = Jari Halonen	KN = Kimmo Nevalainen	RL = Reima Louhelainen
AO = Arvo Ohtonen	JHv = Jouni Hyvärinen	KNu = Keijo Nuutinen	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AP = Ari Parviainen	JHy = Juhani Hyttinen	KR = Kauko Rouhiainen	RR = Raija Ronkainen
AS = Andreas Siivonen	JJ = Juha Juutinen	KV = Kari Varonen	RT = Risto Tiilikainen
AsP = Asko Paananen	JK = Jouni Koskela	LL = Lasse Lax	SH = Suvi Hämäläinen
AT = Ari Tanskanen	JKo = Jari Kontiokorpi	LV = Lassi Vänskä	SK = Sami Korhonen
AuP = Auli Patjas	JL = Jouni Lehtoranta	Mel = Melchert Meijer zu Schlochtern	SL = Seppo Leppänen
AV = Antti Vänskä	JLe = Jani Lemmetyinen	MH = Markku Halonen	ST = Sanna Tikka
EK = Eero Korkee	JM = Juha Miettinen	MHu = Markku Huttunen	TA = Terhi Armanto
EL = Esko Lappi	JMa = Jukka Matero	MK = Matti Kapanen	TE = Tuomo Eronen
EV = Esko Veijalainen	JMe = Jouni Mertenan	MKe = Matti Ketola	THv = Tuula Hyvärinen
HaP = Hannu Pietarinen	JMr = Juhani Mauranen	ML = Mauri Leivo	TI = Tuomas Immonen
HE = Hannu Eskonen	JO = Juha Ovaskainen	MMA = Mauri Marienberg	TK = Timo Karkiainen
HH = Hannu Huuskonen	JP = Jouni Pursiainen	MP = Matti Piirainen	TMa = Tuija Marienberg
HHö = Harri Hölttä	JR = Jouko Räsänen	MPe = Minna Pesonen	TN = Toni Nevalainen
HKi = Hannu Kivivuori	JRi = Jorma Riikonen	MR = Matti Riikonen	TLe = Timo Leitoma
HKn = Harri Kontturi	JRu = Jarkko Ruttila	MrK = Marko Knuutila	TP = Tuomas Perkiö
HKo = Harri Kontkanen	JRy = Juhani Ryyänen	MS = Mika Sipura	TT = Tuomo Toivanen
HKr = Harri Kirjavainen	JS = Jarno Sormunen	MT = Markku Tolvanen	TZ = Teija Zetterberg
HKä = Harri Kämäräinen	JSa = Johanna Saarenmäki	MV = Marko Visala	UP = Urho Paakkunainen
HL = Hannu Lehtoranta	JSu = Juha Suomalainen	OG = Olli Günther	VH = Veli Hassinen
HLa = Harri Lappalainen	JT = Jouko Tiussa	PF = Philippe Fayt	VJ = Vesa Jouhki
HLv = Heljä Leivo	JuA = Jussi Aho	PH = Petri Hottola	VK = Veikko Korhonen
HM = Heino Mertenan	JuH = Juha Hartikainen	PI = Petri Ihalempiä	VM = Veikko Makkonen
HPi = Hannu Piirainen	JV = Juha Valtanen	PL = Paavo Liimatta	VMa = Vieno Marienberg
HPä = Harto Päivinen	JVe = Jari Vesterinen	PM = Pertti Mähönen	VMS = Veli-Matti Sorvari
HPö = Heikki Pönkkä	KA = Kari Antikainen	PMA = Petri Martikainen	